

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Andra Kammaren. N:o 25.

Torsdagen den 2 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträden den 18, 19, 20 och 24 nästlidne mars förda protokoll.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, herr häradshöfding A. Lilienberg är på grund af sjukdom (akut eczem å båda fötterna) förhindrad att under den närmaste tiden infinna sig vid Riksdagen; hvilket jag härmed på heder och samvete intyggar.

Ronneby den 1 april 1891.

S. V. Rietz,
Legit. läkare.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län;

angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende;

om ändringar i nådiga kungörelsen den 11 maj 1883 angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran; samt

angående godtgörelse till fanjunkaren vid kongl. Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäverfeldt och hans maka Maria Fernanda Benedicta Bäverfeldt, född Nielsen, för den förlust de, genom förre

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 25.

svenske och norske generalkonsuln i Genève A. M. von Schaecks tillskyndande, lidit.

De aflemnade kongl. propositionerna begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

§ 4.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet aflemnade propositioner hänvisades till lagutskottet propositionerna: angående vissa förändringar i lagstiftningen rörande handeln med vin och maldrycker; och angående ändrad lydelse af 3 och 22 §§ af förordningen angående patent.

Till behandling af statsutskottet hänvisades Kongl. Maj:ts proposition angående en vägranläggning mellan Wistträsk och Glommerträsk.

§ 5.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Gustaf Ericssons* från Stockholm på kammarens bord hvilande motion n:o 180.

§ 6.

Föredrogs men blefvo ånyo bordlagda: lagutskottets utlåtande n:is 23, 24 och 25; samt Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets utlåtande och memorial:

n:o 7, i anledning af motion om rätt för riksbankens afdelningskontor i Jönköping att köpa och sälja utländska vaxlar; och n:o 8, i fråga om användande af riksbankens vinst för år 1890.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden som blifvit tvänne gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades tre protokollsutdrag.

§ 9.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af: herr *C. A. Bokström*, n:o 181, om ändringar i värnpligtslagen den 5 juni 1885;

herr *J. Eliasson*, n:o 182, om höjning af beväringsskaps dagaflöning;

herr *J. A. Fjällbäck*, n:o 183, om höjning af beväringsskaps dagaflöning; och

herr *M. Andersson* i Stigen, n:o 184, om ändrad lydelse af §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr friherre *G. O. Peyron* under en vecka från och med den 6 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,49 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 3 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att riksdagsmannen *Nils Persson* i Vadensjö insjuknat i hals-sjukdom och i följd häraf är oförmögen att lemna sitt hem, intygas på heder och samvete af

Landskrona den 1 april 1891.

Nils Sjöberg,

Praktiserande läkare.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehäft och godkänt de uti stats-*Gemensamma* utskottets memorial n:is 29, 30, 31 och 32 föreslagna voteringsproposi-*omröstningar.* tioner rörande åtskilliga statsregleringsfrågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten; så anställes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29).

Den, som vill, att, i enlighet med utskottets hemställan, Riksdagen, med afslag å herrar Borgs och Andersons motioner i denna del, bifaller hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med anledning af herrar Borgs och Andersons motioner i denna del, bifallit hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit, med den inskränkning, att det under anslagtiteln "ministerstaten" uppförda belopp 337,941 kronor, nedsatts med 40,000 kronor, eller till 297,941 kronor, och att således hufvudtitelns slutsumma minskats från 606,750 kronor till 566,750 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 61 Ja och 153 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 120 Ja och 21 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	61 Ja och 158 Nej,
sammanräkningen visar	181 Ja och 179 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 1).

Den, som vill, att i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, anslaget

till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter i riksstaten uppföres såsom förslagsanslag, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande förslag icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedelne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 40 Ja och 181 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammarne samtidigt anställd, hade utfallit med 113 Ja och 29 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarne

röster eller	40 Ja och 181 Nej,
sammanräkningen visar	153 Ja och 210 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 2).

Den, som vill, att Riksdagen för anskaffning af fästningsartilleriemateriel på extra stat för år 1892 anvisar 1,100,000 kronor och deraf anslår till bestyckning å Karlsborg 189,000 kronor, å Vaxholm—Oscar-Fredriksborg 900,000 kronor och å Oscars-Värnslinierna 11,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, för anskaffning af fästningsartilleriemateriel på extra stat för år 1892 anvisat ett belopp af 400,000 kronor.

Sedan voteringsmedelne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 75 Ja och 146 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 121 Ja och 21 Nej, hvadan, då därtill läggas Andra Kammarens

röster eller 75 Ja och 146 Nej,
sammanräkningen visar 196 Ja och 167 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 3).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till herr Boströms i ämnet väckta motion, till förändring af arméns nuvarande gevär till vapen af liten kaliber på extra stat för år 1892 anvisar ett belopp af 800,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, med afslag å herr Boströms motion, så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts förevarande framställning, Riksdagen, med bifall till denna framställning, till förändring af arméns nuvarande gevär till vapen af liten kaliber på extra stat för år 1892 anvisat ett belopp af 400,000 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 41 Ja och 181 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 114 Ja och 27 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 41 Ja och 181 Nej,
sammanräkningen visar 155 Ja och 208 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 4).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till uppförande af ett förrådsskjul å Karlsborg beviljar 64,000 kronor och deraf på extra stat för år 1892 anvisar 20,630 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af 64,000 kronor till uppförande af ett förrådsskjul å Karlsborg icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 92 Ja och 131 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 114 Ja och 26 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 92 Ja och 131 Nej,
sammanräkningen visar 206 Ja och 157 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 5).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts fram-ställning, till ett kasernetablisement i Jemtland för en artilleridivision beviljar 381,300 kronor, att med 41,300 kronor utgå på extra stat för år 1892 och med återstående beloppet gäldas från reservationerna å anslaget till värfvade garnisonerade truppernas rekrytering och af-löning, röstar

Ja;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 81 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvaintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 123 Ja och 19 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 81 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visar 204 Ja och 161 Nej;
och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 6).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, till fortsättande af befästningsarbetena vid Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget, på extra stat för år 1892 anvisar ett belopp af 200,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, till fortsättande af befästningsarbetena å Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget, på extra stat för år 1892 anvisat ett belopp af 150,000 kronor.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 52 Ja och 168 Nej.

Den omröstning öfver ofvaintagna voteringsproposition, som, en-

ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam- *Gemensamma*
 maren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 113 Ja och 28 Nej, *omröstningar.*
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens (Forts.)
 röster eller 52 Ja och 168 Nej,
 sammanräkningen visar 165 Ja och 196 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
 i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 7).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till utskottets hemställan,
 till påbörjande af ett permanent verk å Aspö, på extra stat för år
 1892 beviljar 106,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har utskottets hemställan af Riksdagen afslagits.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd
 och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammararen ingått,
 att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl
 derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig,
 och utföll omröstningen med 44 Ja och 176 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt
 nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammararen
 samtidigt anställd, hade utfallit med..... 119 Ja och 22 Nej,
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammararens
 röster eller 44 Ja och 176 Nej;
 sammanräkningen visar 163 Ja och 198 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
 i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 8).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts fram-
 ställning, till fortsättande af generalstabens topografiska arbeten på
 extra stat för år 1892 anvisar ett belopp af 90,000 kronor, röstar

Ja;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till fortsättande af generalstabens topografiska arbeten på extra stat för år 1892 anvisat ett belopp af 75,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 58 Ja och 163 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med..... 113 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 58 Ja och 163 Nej,

sammanräkningen visar 171 Ja och 191 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 32, punkt. 1).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, till anskaffande af 2 stycken 1:a klassens minbåtar jemte minutredning, elektrisk belysning och bestyckning på extra stat för år 1892 anvisas ett belopp af 374,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 82 Ja och 138 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-

ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam- *Gemensamma*
 maren samtidigt anstald, hade utfallit med..... 125 Ja och 16 Nej, *omröstningar.*
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens *(Forts.)*
 röster eller 82 Ja och 138 Nej,
 sammanräkningen visar 207 Ja och 154 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
 i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

11:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 32, punkt. 2).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till anskaffning af artillerimateriel på extra stat för år 1892 beviljar 490,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till anskaffning af artillerimateriel beviljat 490,000 kronor och deraf på extra stat för år 1892 anvisat 200,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammararen ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 52 Ja och 165 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammararen samtidigt anstald, hade utfallit med..... 121 Ja och 21 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 52 Ja och 165 Nej,

sammanräkningen visar 173 Ja och 186 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

12:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 32, punkt. 3).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till fasta minförsvaret på extra stat för år 1892 anvisas ett belopp af 200,000 kronor, röstar

Ja;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till fasta minförsvaret ett belopp af 100,000 kronor på extra stat för år 1892 anvisats.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 62 Ja och 159 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 121 Ja och 20 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 62 Ja och 159 Nej,

• sammanräkningen visar 183 Ja och 179 Nej;
och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

13:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 2).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, regementsläkaren vid Vermlands fältjägarcorps m. m. G. E. Westergrens enka Ottonie Leontine Westergren, född Geijer, må från allmänna indragningsstaten tilläggas en årlig pension af 400 kronor, att från och med 1891 års ingång af henne åtnjutas, så länge hon förblifver enka, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts framställning i ämnet.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 82 Ja och 126 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-

ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam- *Gemensamma*
 maren samtidigt anstald, hade utfallit med..... 127 Ja och 9 Nej, *omröstningar.*
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens *(Forts.)*
 röster eller 82 Ja och 126 Nej,
 sammanräkningen visar 209 Ja och 135 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
 i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

14:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 3).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, kommissionslandtmätaren i Malmöhus län Herman Julius Kull må från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från tjensten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts framställning af Riksdagen afslagits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp- räkning, och utföll omröstningen med 72 Ja och 140 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 128 Ja och 8 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 72 Ja och 140 Nej,
 sammanräkningen visar..... 200 Ja och 148 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
 i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

15:de omröstningen:

(Enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 4).

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts framställning på det sätt bifalles, att läraren i musik vid allmänna läroverket i Karlskrona, musikdirek-

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

tören Johan August Askling må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked varder honom beviljad, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 750 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringsmedlemmarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlemmarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu medlemmarnas öppnande och uppräknings, och utföll omröstningen med 53 Ja och 157 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 118 Ja och 18 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller 53 Ja och 157 Nej,
sammanräkningen visar 171 Ja och 175 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

16:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 5).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, läraren vid akademiens för de fria konsterna läroverk, vice professorn Gustaf Wilhelm Palms enka Eva Sofia Johanna Palm, född Sandberg, må åtnjuta en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 500 kronor, att utgå från och med 1891 års början under hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver enka, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det

sätt bifallits, att läraren vid akademiens för de fria konsterna läroverk, vice professorn Gustaf Wilhelm Palms enka Ewa Sofia Johanna Palm, född Sandberg, må åtnjuta en årlig pension å allmänna in-
dragningsstaten till belopp af 300 kronor att utgå från och med 1891 års början under hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver enka.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 75 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 123 Ja och 17 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 75 Ja och 137 Nej,

sammanräkningen visar 198 Ja och 154 Nej;
och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

17:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 6).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, aflidne f. d. landshöfdingen i Vermlands län m. m. H. G. W. Gyllenrams ogifta dotter Beata Lovisa Gustafva Gyllenram må, så länge hon förblifver ogift, å allmänna in-
dragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 600 kronor, att utgå från och med år 1891, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 61 Ja och 151 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anstald, hade utfallit med..... 119 Ja och 19 Nej,
hvadän, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller 61 Ja och 151 Nej,
sammanräkningen visar 180 Ja och 170 Nej;
och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts i går-
dagens sammanträde bordlagda propositioner till Riksdagen:
angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norr-
bottens län; och
angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefon-
väsende.

Till bevillningsutskottet remitterades Kongl. Maj:ts proposition i
fråga om ändringar i nådiga kungörelsen den 11 maj 1883 angående
vilkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran.

Slutligen öfverlemnades till behandling af statsutskottet Kongl.
Maj:ts proposition angående godtgörelse till faujunkaren vid kongl.
Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäfverfeldt, och hans maka
Maria Fernanda Benedikta Bäfverfeldt, född Nielsen, för den förlust,
de genom förre svenske och norske generalkonsuln i Genève A. M.
von Schaecks tillskyndande lidit.

§ 4.

Efter föredragning vidare af de på kammarens bord hvilande mo-
tioner hänvisades:

herr *A. Bokströms* motion, n:o 181, till lagutskottet;
herr *J. Eliassons* motion, n:o 182, till statsutskottet;
herr *J. A. Fjällbäcks* motion, n:o 183, till statsutskottet; och
herr *M. Anderssons* i Stigen motion, n:o 184, till konstitutions-
utskottet.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången bankoutskottets ut-
låtande och memorial n:is 7 och 8.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag:
dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

- n:o 21, angående val af fullmäktige i riksbanken; samt
n:o 22, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret;
dels ock till Riksdagens förordnanden:
n:o 20, för borgmästaren F. Krook att vara en af komiterade
för tryckfrihetens vård;
n:o 23, för fullmäktige i riksbanken;
n:o 24, för suppleanter till fullmäktige i riksbanken;
n:o 25, för fullmäktige i riksgäldskontoret; och
n:o 26, för suppleanter till fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 8.

Herr A. Peterson i Hasselstad erhöll ordet och yttrade: Då Kongl. Maj:t i sin nådiga proposition till Riksdagen den 14 sistlidne mars med afseende å ändring i vissa delar af värnpligtslagen föreslagit: "att hvarje svensk man är värnpliktig från 21:sta till 40:de året, samt att värnpligten skall fullgöras i första uppbådet med 8 år och i andra uppbådet med 4 år, så har jag ansett, att, derest det kongl. förslaget i öfrigt skulle af Riksdagen antagas, en liten ned-sättning i denna tid för den värnpligtige skulle vara möjlig, utan att försvaret deraf i sin helhet skulle i någon mån försämmas, och an-håller jag därför att få väcka motion i sådant syfte.

Den aflemnade motionen, som erhöll ordningsnummer 185, be-gärdes på bordet och bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,28 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Lördagen den 4 april.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *A. Petersons* i Hasselstad motion, n:o 185.

§ 2.

Härefter föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 23, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 117 § i skiftesstadgan den 9 november 1866.

§ 3.

*Angående
förmånsrätt
för oguldet
landtmäteriarf-
vodet.*

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande, n:o 24, i anledning af väckt motion om lagbestämmelse rörande förmånsrätt för oguldet landtmäteriarfvodet.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr *M. Alsterlund* väckta motion, n:o 100, var föreslaget: "att sådan ändring göres i 17 kap. handelsbalken, att förmånsrätt för oguldet landtmäteriarfvodet må erhållas framför i hemmans fastighet in-tecknad gäld."

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Alsterlund: Herr talman! Jag beder att med några ord få bemöta de skäl lagutskottet anført för afstyrkandet af den af mig föreslagna förmånsrätten för landtmäteriarfvodet. Utskottet säger att fastighetskrediten härigenom skulle rubbas. Genom laga skiftesförrättningen höjes i allmänhet hemmanens i skifteslaget värde med minst lika mycket som det belopp, hvartill skiftesarfvodet uppgår. Fastighetskrediten kan väl därför svårligen rubbas eller minskas genom att bevilja förmånsrätt till arfvode för ett arbete, hvarigenom fastighetsvärdet i betydlig mån ökas.

Vidare yttrar utskottet att det kan ifrågasättas, om den föreslagna åtgärden är af verkliga behovet påkallad. I södra och mellersta Sverige torde laga skiftena till största delen vara undangjorda. De skiften, som der förekomma, äro i allmänhet mindre hemmansklyfningar *äfvensom* förrättningar af mera ekonomisk art. Arfvodena för dessa förrättningar kunna därför icke blifva nämnvärdt stora, åtminstone icke större än att de med jmförelsevis stor lätthet kunna

gäldas. Men annorlunda är förhållandet i öfre Sverige, der skifteslagen omfattar stora arealer, ända till 10,000 à 15,000 hektar, och kanske någon gång ännu mera. Arfvoden för sådana förrättningar uppgå till betydande belopp och det kan därför mången gång möta svårighet för jordegaren att gälda dem. Om nu hemmanen i sådana skifteslag äro öfverintecknade — och så förhåller det sig mycket ofta i de byar, som ligga utefter ådalarne eller i de skogrika delarne af landet — så tager inteckningshafvaren, då landtmätaren söker utfå arfvodet, sitt, d. v. s. han tager hela hemmanet eller köpeskillingen för detsamma, och den lönlöse tjänstemannen han får intet för det utförda arbetet. Detta förhållande, som mången gång inträffat, torde tydligt visa behovet af den föreslagna förmånsrätten.

Men ehuru landtmätaren på så sätt går miste om ersättningen för sitt arbete, kvarstår dock hans renovationsskyldighet till staten i hela sin obilliga stränghet. Det torde nemligen vara eder bekant, mine herrar, att landtmätaren är skyldig att utan den ringaste ersättning renovera till staten ett exemplar af laga skiftes-kartan, äfvensom ett exemplar af delningsbeskrifningen för att sedermera insändas till rikets generallandtmäterikontor. På så sätt har under årens lopp i detta kontor genom landtmätarnes arbete samlats en egendom, som är värd flere millioner kronor. Såsom ett bevis på den stora betydelse, dessa handlingar hafva, beder jag få nämna att vid den stora eldsvådan, som öfvergick Umeå, uppbrann äfven provinslandtmäterikontoret med alla der förvarade laga skiftes-kartor och laga skiftes-handlingar. Om nu en jordegare i Vesterbottens län af en eller annan anledning förlorar sina skifteshandlingar, och det icke funnes mer än ett exemplar af samma handlingar, huru skulle man då reda sig vid de många jordavtister, som kunna uppstå såväl emellan delegarne i skifteslagen som emellan dessa och kronan, och der just skifteskartan måste lemna upplysning och fälla utslaget? De arbeten, som af skifteslandtmätaren verkställas, äro således, äfven från denna synpunkt sedda, af mycket stor betydelse för såväl den enskilde jordegaren som för staten, och då staten icke utgifver till skifteslandtmätaren något som helst arfvode för nämnda renovationsarbeten, så fordrar billigheten att den åtminstone skyddar honom, så att han kan utfå det honom af jordegaren tillkommande arfvodet.

Utskottet säger slutligen, att om man beviljade förmånsrätt för landtmäteritjänstemännens arfvoden, skulle äfven andra kunna komma och göra anspråk på en dylik förmånsrätt, exempelvis statens agronomer. I detta fall anser jag mig böra nämna, att statens agronomer åtnjuta en ganska god aflönning; att de arbeten som de utföra äro af jemförelsevis ringa omfattning, samt att den ersättning, som utgår för desamma, icke blifver så stor att icke jordegarne kunna komma ut med att betala den. Skifteslandtmätaren deremot har, såsom jag nyss nämnt, icke någon lön af staten. Hans arfvode bör därför kunna beviljas förmånsrätt utan att deraf följer, att statsagronomer eller andra med lön försedda tjänstemän böra komma i åtnjutande af sådan rätt för de arbeten dessa utföra åt jordegaren. På grund af hvad jag sålunda anfört anhåller jag att få yrka bifall till min motion, ehuru

*Angående
förmånsrätt
för oguldet
landtmäteris-
arfvode.
(Forts.)*

*Angående
förmånsrätt
för oguldet
landtmäteriarf-
vodet.*
(Forts.)

väl jag befarar, att jag i detta mitt yrkande kommer att stå så godt som ensam i denna kammare.

Herr Wester: Utskottet erkänner väl, att det kan vara ledsamt nog för en landtmätare att gå miste om en eller annan del af sin förtjenta lön, men, såsom af betänkandet synes, har utskottet funnit de skäl, som tala *emot* bifall till motionen, vara öfvervägande. Det har alltid erkänts, att man icke bör utan den högsta nödvändighet tillskapa s. k. tysta förmånsrätter. Genom ett bifall till denna motion skulle man emellertid tillskapa en dylik tyst förmånsrätt, utan att någon så tvingande nödvändighet i detta fall enligt utskottets tanke föreligger, att man därför bör göra undantag från den allmänna regeln. Utskottet har funnit, att det desto mindre vore skäl för ett sådant stadgande, som enligt § 22 landtmäteritaxan landtmätare eger vid större skiftesförrättningar, om hvilka här egentligen är fråga, att för hvarje år uttaga hälften af det intjenta arfvodet och derutöfver en fjerdedel, om han för denna fjerdedel ställer pant eller borgen. Landtmätarne böra sålunda, om detta iakttages, icke komma att få på en gång några större belopp att fordra. Tillika har utskottet velat påpeka, att om förmånsrätt stadgades för landtmäteriarfvoden, så funnes andra fall, der dylik förmånsrätt äfven borde ifrågakomma. På dessa skäl har utskottet afstyrkt motionen, och jag tillåter mig yrka, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan.

Herr Bokström: På det att motionären i denna fråga icke må stå alldeles ensam, anhåller jag att få förena mig i hans yrkande. Detta tal om tysta förmånsrätter är ett slagord, med hvilket i min tanke mängen gång berättigade anspråk hållas tillbaka. Det är i principen fullt riktigt att icke införa tysta förmånsrätter af någon större betydighet, såsom då det var fråga om att låta odlingslån få prioritet framför inteckningar. Men här är icke fråga om något sådant, utan endast om ett obetydligt landtmäteriarfvodet, som dermed icke är jämförligt. Man skall besinna att landtmätaren icke har någon lön, men att han likväl är skyldig att utföra de förrättningar, på hvilka han får förordnande, och han skall utföra dem under tjenstemannaansvar. Men när han lägger fram sin räkning, kan jordegaren möta honom med det svaret: jag kan ej betala, mitt hemman är intecknadt, ni får reda er bäst ni kan. Den utväg, som den ärade ledamoten i lagutskottet anvisade, nemligen att landtmätaren kunde delvis bära upp sitt arfvodet årsvis, hjälper alls icke, om krafvet redan då mötes af inteckningar.

Då jag sålunda anser detta anspråk på förmånsrätt för landtmäteriarfvodet vara berättigadt, så har jag, till den kraft och verkan det kan hafva, velat instämma i motionärens yrkande.

Herr *Larsson* från Upsala instämde med herr Bokström.

Herr *Forsell* yttrade: Till hvad herr Bokström nyss anförde har jag icke mycket att tillägga. Jag vill endast vitsorda, att det icke är

så få gånger som det inträffar, att när landtmätaren söker utfå arfvodet för en förrättning, så mötes han af fattigdomsbevis. Det har sagts, att landtmätaren eger rätt att i förskott utfå halfva arfvodet för förrättning innan förrättningen afslutats, och än ytterligare en fjerdedel emot borgen. Ja, det är sant, men det finnes mängen landtmätare, som har så dålig ekonomi, att han icke kan skaffa borgen ens för så litet belopp. Det synes mig hårdt, att landtmätaren skall sakna garanti för utfåendet af ersättning för arbete, som han enligt lagen är skyldig att verkställa och ej kan undandraga sig.

*Angående
förmånsrätt
för oguldet
landtmäteri-
arfvode.
(Forts.)*

När lagen ålägger honom arbetet, borde väl lagen äfven hjälpa honom till att utfå ersättning derför.

På grund häraf instämmer jag med motionären och yrkar bifall till hans förslag.

Herr Erickson i Bjersby: Jag har biträdt det slut, hvartill lagutskottet i denna fråga kommit, och jag skall derför be att få yttra några ord.

Om motionären i detta afseende haft mindre pretentioner än nu varit fallet, skulle jag för min del kunnat vara med om hans förslag. Men då han nu vill bevilja landtmätarne förmånsrätt framför inteckningar i fast egendom, har jag icke kunnat följa honom, ty derigenom skulle man i väsentlig mån skada fastighetskrediten. Det har nyligen stiftats en lag om förmånsrätt för kommunalutskylder, men denna förmånsrätt skall icke gälla framför inteckningar, utan har införts i 12 § 17 kap. handelsbalken, d. v. s. fått rum långt efter den §, som handlar om inteckningarna.

Det är för öfrigt icke alltid fallet att, såsom motionären uppgaf, en egendoms värde i sin helhet ökas derigenom, att laga skifte egt rum å egendom. Det kan också hända att en del af det skiftade hemmanet får mindre värde, åtminstone är det ofta fallet med de hemmanslotter, hvilkas egare blifva ålagda att utflytta. Då härtill kommer, att landtmätarne med hänsyn till bestämmelserna i landtmäteritaxan hafva temlig säkerhet för utfående af sitt arfvode, anser jag, att motionen för närvarande bör lemnas utan afseende; och jag skall derför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Runtorp: Jag anser för min del, att det åtminstone icke är skäl att bifalla denna motion, innan man fått till stånd en förändring i landtmäteritaxan, som i de flesta fall är så hög, att man nästan får köpa jorden tillbaka. När landtmätarne nu kunna få halfva sitt arfvode i förskott, borde de vara belåtna så länge. Jag har förr motionerat om nedsättning i denna taxa, men det har icke lyckats, utan den har tvärt om blifvit höjd. Jag tror derför att, åtminstone till dess man kan få en rättvis och billig taxa för landtmäteriförrättningarna, det icke bör komma i fråga att gifva landtmätarne någon förmånsrätt för deras arfvoden.

Jag yrkar sålunda bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Wikstén* och *Wallmark* i Smedsbyn.

*Angående
förmånsrätt
för oguldet
landtmäteriarf-
vodet.
(Forts.)*

Herr Alsterlund: Om jag hörde rätt, sade en talare nyss, att det icke är sagdt, att hemmanets värde stiger genom skiftet, ty en del kunna få mycket sämre, såsom exempelvis de som måste flytta ut. Det är dock alls icke sagdt, att desse få sämre, utan ofta få de, som flytta ut, allra bäst. Jag medgifver visserligen, att de fleste af dem till en början äro missnöjde, därför att de icke velat lemna den gamla, kära torfvan, men i allmänhet äro de dock, sedan de en gång kommit sig i ordning, de mest belättna, och deras hemman äro de bästa.

Jag anser nog också, i likhet med samme talare, att man icke bör öka antalet af de tysta förmånsrätterna, men jag vill erinra om, att ståndskogs- och odlingsliqvider åtnjuta förmånsrätt genom kongl. kungörelsen den 1 maj 1885. Hvarför har man då männe medgifvit detta? Jo, naturligtvis därför, att lagstiftarne tyckt att hemmansvärdet ökats just ungefär lika mycket som hemmanet får utgifva i odlingsersättning o. s. v. Om nu hemmansvärdet också ökas, och ingen torde kunna bestrida att så är förhållandet, genom landtmäteriförrättningen, åtminstone lika mycket som landtmäteriarfvodet utgör, så synes det mig förefinnas samma skäl att bevilja förmånsrätt för detta arfvode som för odlingsliqviden.

Här har äfven erinrats, att landtmätaren kan utfå hälften af sitt arfvode under förrättningens gång. Ja, det kan han visserligen göra, men om jordegaren icke har något att betala med, och hans hemman är öfverintecknad, så blifver nog landtmätaren utan ersättning för sitt arbete, han må söka uttaga denna under skiftet eller efter detsamma. Jag vill vidare erinra, att om en landtmätare af konungens befallningshafvande förordnas att verkställa en skiftesförrättning, kan han icke säga nej, utan han är tvungen att lyda denna order. Det synes mig då också rättvist att staten, om det någon gång behöfves, skyddar honom, så att han kan få ut sin välförtjenta lön.

En annan talare sade, att innan man beviljar denna förmånsrätt, bör landtmäteritaxan nedsättas, emedan den nu vore för hög. Jag vill visserligen icke bestrida, att denna taxa kan vara väl hög, åtminstone för en del af Norrland, der hemmanen hafva små inegoviddar men betydande skogsarealer, impedimenter, för hvilka senare ersättning lika väl skall utgå som för den dugliga marken, och jag skall gerna vara med om en skälig nedsättning af denna taxa. Men så länge den finnes kan jag icke inse annat, än att landtmätaren bör genom lagens hjälp kunna utfå hvad denna taxa tillerkänner honom.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 4.

*Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
nering" af
fattighjon.*

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 25, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 9 § 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Motionären, herr *L. F. Odell*, hade i sin berörda, inom Andra

Kammaren afgifna motion föreslagit, att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 9 mom. 1 i Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående fattigvården af den 9 juni 1871 må erhålla följande förändrade lydelse: "På hvarje fattigvårdssamhälle ankommer, med iakttagande af att fattighjon å allmän sammankomst eller annorledes icke utbjudas till inackordering hos den minstbjudande, att i öfverensstämmelse med denna förordning ordna sin fattigvård" o. s. v.; men hemställde utskottet i föreliggande utlåtande, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Angående ifrågasatt förbud mot "bortauktionering" af fattighjon.
(Forts.)

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Odell, som yttrade: Jag vill till en början förutskicka den erinran, att jag är lagutskottet tacksam för det medgifvande, som det lemnat i motionens syfte, hvarigenom det synes, att lagutskottet åtminstone delvis förstått min afsigt. Utskottet säger nemligen, att jag hufvudsakligen rigtat min framställning mot det förfaringssätt att utackorderandet af fattighjon sker å offentlig auktion. Ja, det är just detta jag gjort. Det är emot sättet, hvarpå utackorderingen stundom sker, som jag uppträdt.

Jag har om detta förfaringssätt i min motion använt det skarpa uttryck som herrarne varit i tillfälle att se, nemligen att det är *upprörande*, och jag kan icke återtaga detta uttryck. Utskottet medgifver också, att "det är detta offentliga köpslagande om de beklagensvärda fattighjonens framtid, som synts motionären upprörande och stridande mot de grundsatser, hvarpå fattigvårdslagstiftningen hvilat". Utskottet medgifver vidare, att det stundom lär inträffa, att de fattighjon — barn eller andra — som skola utackorderas, personligen närvara vid förrättningen, hvarigenom densamma får en synnerligen anstötlig form; och anser därför utskottet i likhet med mig, att ett dylikt förfarande innehär ett missbruk, som både kan och bör undvikas. Ja, utskottet går ännu längre, då det säger "att det icke torde kunna förnekas, att, äfven der sistberörda missförhållande icke eger rum, det auktionsmessiga förfarandet lätt kan erhålla en ovärdig prägel, som väcker anstöt". Jag må säga att jag hyser den förhoppningen, att såväl lagutskottets vördade medlemmar som herrarne för öfrigt i denna kammar icke skola kunna undgå att se det anstötliga, för att icke säga något värre, i detta förfaringssätt. Jag hade därför trott mig kunna påräkna något understöd för denna min blygsamma och billiga begäran, hvilken utskottet behagar beteckna såsom "menniskovänligt nit". Ja, jag må säga att jag gerna accepterar det uttrycket. Det är verkligen så; utskottet har träffat de rätta orden, och jag tror att vi litet hvar kunna hafva ett sådant människovänligt nit. Jag har slutligen i min motion vördsamt anhållit, att utskottet skulle vidtaga de rättelser i uttryck som kunna anses erforderliga, och jag trodde mig derigenom hafva lemnat utskottet fria händer att på lämpligaste sätt bereda saken framgång. Jag har dock blifvit sviken i denna min förmodan. Men jag hyser dock, såsom jag redan nämnt, den förhoppningen, såväl med afseende på utskottets medlemmar som med afseende på herrarne för öfrigt, att ingen skall vilja vara med om detta sätt att gå

Angående
frågasatt
förbud mot
bortauktion
ering" af
fattighjon.
(Forts.)

till väga. Äfven om det icke skulle förekomma på så många ställen, torde det dock vara bekant för herrarne, likasom det är det för mig, att det finnes åtskilliga ställen, der man går tillväga på detta ruskiga sätt, så att fattighjonen sjelfva få vara närvarande vid auktionen och stå der så att säga uppskakade vid tanken på att den eller den minstbjudande skall blifva deras herre och hushållare. Det kan icke vara annat än ruskigt. Jag vill derfor hoppas att, äfven om motionen skulle möta motstånd vid detta tillfälle, det likväl skall komma en tid, då det åsyftade målet skall ernås. Jag vill derfor på grund af min förut uttalade förhoppning be att få yrka återremiss. Måhända kunde man genom ändring af uttrycken i min framställning i ett och annat afseende för frågan vinna den lösning, som både jag och många med mig önska.

Jag yrkar derfor, herr talman, återremiss till den kraft och verkan det hafva kan.

Vidare anförde

Herr Wester: Den föregående talaren har redan genom att uppläsa en del af utskottets utlåtande framhållit utskottets instämmande i hans yttrande om det origtiga i det sätt, hvarpå man understundom går tillväga vid utackordering af fattighjon, och för min del skall jag gerna erkänna, att hvad han sagt derom i sin motion icke är för mycket sagdt. Jag vill gå ännu längre och framhålla, att det är en mörk fläck i vårt land att så kan gå till. Men å andra sidan tillåter jag mig erinra, att sådant tillvägagående lyckligtvis hör till undantagen och ej har stöd af nu gällande lag, utan är ett missbruk af lagen. Dessa missbruk äro väl upprörande och rent af fördömliga, hvarför de ock böra förekommas. Men det torde näppeligen gå för sig genom en lagförändring i det syfte, som motionären föreslagit. Denna förändring bör nemligen tillvägbringas på annat sätt, eller derigenom att, till följd af stigande upplysning, känslan för människovärdet höjes, så att de, som hafva med denna sak att göra, sjelfva komma till insigt uti det orätta att på sådant sätt behandla sina medmänniskor. Man kan väl förstå, att fattigvårdsstyrelsen eller kommunalnämnden söker — och det kan man icke förtänka dem — att minska den fattigvårdstunga, som trycker kommunen. Men kommunalnämnden står dock under kommunens bestämmanderätt, så att de missbruk, som af den förra begås, i viss mån falla tillbaka på kommunen; och finnas inom kommunen rättänkande och kristligt sinnade människor, står det i deras magt och är det deras pligt att förhindra dessa missbruk. Det är rätta sättet att få ändring i detta förhållande.

Motionären har föreslagit, att man skulle göra det tillägget till 9 § i fattigvårdsförordningen, att fattigvårdsstyrelse skulle få ordna sin fattigvård i öfverstämmande med förordningen, *med iakttagande af att fattighjon å allmän sammankomst eller annorledes icke utbjudas till inackordering hos den minstbjudande*. Skulle detta blifva lag, hur skulle då, får jag fråga, en fattigvårdsstyrelse gå tillväga för att till vård lemna bort ett fattighjon? Enligt mitt förmenande funnes

det icke något annat sätt än att den finge vända sig till en person och säga: vill ni taga detta hjon och hvad vill ni hafva därför; och så finge man göra upp med honom, ty fattigvårdsstyrelsen finge icke ackordera, icke vända sig till flere personer. Men man kan icke rimligen begära, att fattigvårdstungan skall på detta sätt ordnas. Af förslaget antagande skulle den nödvändiga följden blifva, antingen att fattigvårdskostnaderna ginge upp till orimligt höga belopp eller också, som lätt kan inträffa, att det inom socknarne uppstode ett slags entreprenörer, hvilka toge fattighjonen för så lågt pris som möjligt och för dem uppförde ett slags kaserner. Jag betvivlar att fattighjonen genom en sådan anordning skulle vinna något. Dock, icke nog dermed. Ty om en sådan lag stiftades och man insåge det orimliga i att på detta sätt ordna fattigvården, skulle lätt kunna hända, att lagen icke komme att respekteras, utan att den blefve kringgången, möjligen i smyg, så att man i tysthet hörde sig för hos flere personer och sökte att dymedelst komma till den minstbjudande. Men man bör icke stifta lag så, att den antagligen kommer att kringgå. Enligt mitt förmenande finnes det blott ett enda sätt att förekomma bortackordering af fattiga och dermed förenade antyddas oegentligheter, nemligen att taga steget fullt ut och föreskrifva, att i hvarje fattigvårdssamhälle skall finnas en fattiggård, der kommunen till underhåll och vård upptager alla värnlösa barn eller orkeslösa fattiga. Men denna fråga föreligger icke för närvarande, och det torde vara betänkligt att införa en sådan föreskrift, ty derigenom skulle onekligen den redan nu tunga fattigvårdsbördan komma att betydligt ökas. Utskottet har icke haft att pröfva annat än motionen, och utskottet har ansett att genom ett bifall till denna man icke skulle vinna det mål, som åsyftas. Man skulle derigenom möjligen endast få en lag, som ej respekterades. På dessa skäl har utskottet afstyrkt motionen, och jag tillåter mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bengtsson i Gullåkra: För min del är jag fullt ense med lagutskottet deri, att man icke bör göra en så långt gående förändring i fattigvårdsförordningen, som motionären föreslagit. Jag tror icke, att man bör ändra denna förordning i syfte att frantaga kommunalnämnderna rättigheten att utackordera ett eller annat af socknens fattighjon till enskilda personer. Ty derigenom skulle man, enligt mitt förmenande, lägga hinder i vägen för fattigvårdsstyrelserna att på ett lyckligt och mer ändamålsenligt sätt försörja en del af de stackars människorna, som äro i behof af hjälp. Det kan ju inom en socken finnas personer, som behöfva understöd, men som icke kunna sköta sig sjelfva och om man då lemnar dem till fattighuset för att vårdas af de andra hjonen der, ja, då vet man nog huru det blir sörjdt för dem, när de skola vårdas af sina gelikar i fattighuset. Det är därför enligt min åsigt mycket bättre att utackordera dessa olyckliga människor till lämpliga personer, som vilja egna sin vård åt dem. Det är naturligt, att det blir lika dyrt att utackordera dem som att hafva dem i fattighuset, så att någon besparing för socknen är det icke, men fattighjonen få, om de utackorderas, bättre vård.

*Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
nering" af
fattighjon.
(Forts.)*

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
ering" af
fattighjon.
(Forts.)

Emellertid synes det mig som om lagutskottet skulle kunna hafva hittat på någon medelväg mellan motionärens förslag och rent afslag. Jag tror, att lagutskottet hade kunnat föreslå ett tillägg till 12 § i fattigvårdsförordningen af det innehåll, att der uttryckligen bestämdes att, då fattighjon öfverlemnades till utackordering till enskilda personer, sådant icke finge ske på offentlig auktion eller offentligt sammanträde. Ty det kan icke förnekas, att detta offentliga köpsläende om de olyckliga fattighjonerna på de ställen, der det existerar, är en så rå och otillbörlig handling, att den så fort som möjligt bör afskaffas. Jag tror därför, att, genom ett bifall till motionärens yrkande om återremiss, lagutskottet med god vilja skulle kunna i 12 § i fattigvårdsförordningen införa ett stadgande, som gör det möjligt för fattigvårdsmyndigheterna att på bästa sätt sörja för fattighjonerna äfven genom utackordering, men som förbjuder att utackordering får ske på offentlig auktion eller offentligt sammanträde, der man ställer upp hjonen att besigtigas för att inroparen må kunna se, hvilket gagn och arbete han skall kunna påräkna af dem och för att derefter kunna rätta sitt anbud.

Jag instämmer i motionärens yrkande om ärendets återremitterande till lagutskottet i den syftning jag nu antydt.

Häruti instämde herrar *Linder, Beckman, Wawrinsky, Höjer, G. Ericsson* från Stockholm, *Olsson* från Stockholm, *Palm, Rosengren, Zotterman, Bülow, Lyckholm, Liljeholm, Olsson* i Ornakärr, *Persson* från Arboga, *Hahn, Vahlin, Olsson* i Mårdäng, *Nordin, Hedlund, Bromée, Norman* och *Sjöholm*.

Herr Odell: Jag skulle kunna afstå från ordet, sedan den siste talaren yttrat sig, ty i hvad han sagt instämmer jag till fullo. Jag vill dock med anledning af en föregående talares yttrande nämna, att jag alltför väl inser — och det göra vi litet hvar — att det svårligen låter sig göra att stifta en lag, som ej på ett eller annat sätt kan kringgås. Men skall man därför underlåta att göra hvad man kan i en sak sådan som den föreliggande? Jag hoppas därför att yrkandet på återremiss må af kammaren bifallas. Skulle detta yrkande äfven af Första Kammaren bifallas, litar jag på lagutskottets välvilja att komma till rätta med saken, då det blott synes vara orden, som skilja mig och lagutskottet från hvarandra.

Herr Hammarlund: Äfven jag ber att få förena mig med de talare, som yrkat återremiss. En medlem af lagutskottet har starkt framhållit, hvilka vådliga följder skulle uppstå, i fall motionärens förslag antoges. Motionären har föreslagit ett tillägg till 9 § 1 mom. i fattigvårdsförordningen af följande lydelse: "På hvarje fattigvårds-samhälle ankommer, med iakttagande af att fattighjon å allmän sammankomst eller annorledes icke utbjudas till inackordering hos den mingsibjudande, att i öfverensstämmelse med denna förordning ordna sin fattigvård" o. s. v. Alla de stora faror, som den ärade medlemmen af lagutskottet framhöll, skulle efter mitt förmenande undan-

rödjas, derest lagutskottet tillstyrkt motionen med borttagande af de två orden: "eller annorledes", så att det blott förbjödes att å allmän sammankomst utbjuda fattighjon till den minstbjudande.

Jag instämmer för öfrigt med herr Bengtsson deri, att den nu ifrågasatta förändringen skulle lämpligare kunna införas i 12 § än i den 9:de, såsom motionären föreslagit. § 9 innehåller nemligen allmänna föreskrifter om fattigvårdssamhällets förpligtelser, under det 12 § lemnuar specificering af fattigvårdsstyrelsens åligganden. I denna 12 § skulle den senare delen af mom. 1 lämpligen kunna få ungefär följande lydelse: "börande dervid iakttagas, dels att fattighjon icke å allmän sammankomst utbjudes till utackordering hos den minstbjudande, dels att barn, om hvilket fattigvårdssamhälle föranlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad, utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt".

I syfte att erhålla ett förslag af ungefär detta innehåll, ber jag att få yrka återremiss.

Herr *Nydahl* instämde med herr *Hammarlund*.

Herr *Erickson* i *Bjersby*: Det berättigade i det vackra syfte, som jag antager att motionären med sitt förslag egentligen afsett, nemligen att söka ordna fattigvårdsförhållandena på det sätt, att det lidande, som en nödstäld person helt säkert känner, då han nödgas anlita den allmänna fattigvården, blir så drägligt som möjligt, erkänner äfven jag. Men det har gått för motionären som det vanligen går för en och hvar, då man låter känslan få fritt spelrum och ej låter den lugna eftertanken få följa med, eller att man kommer till resultat, som, huru tilltalande de än må synas i tal och skrift, likväl vid den praktiska tillämpningen skulle blifva af ringa eller alls ingen betydelse. Man måste se sakerna sådana de verkligen äro och icke, förledd af illusoriska beräkningar, konstruera apparater, som i praktiken skulle vara nästan omöjliga att använda.

Då det enligt fattigvårdsförordningen är fattigvårdsstyrelsens ovilkorliga pligt att tillse, att hvar och en, som behöfver understöd, får tillräckligt sådant, och det tillika, hvad beträffar utackordering af fattighjon, är uttryckligen bestämdt, att fattigvårdsstyrelsen skulle tillse, att dessa komma till sådana personer, der de blifva vårdade i öfverensstämmelse med fattigvårdsförordningens föreskrifter, så frågar jag: hvad kan man mer begära? Och bör icke fattigvårdsstyrelsen hädanefter såsom hittills hafva rätt att ordna fattigvården på det sätt, som med hänsyn till de för hvarje ort lämpliga förhållanden kan befinnas fördelaktigast, äfven om i följd deraf fattighjon någon gång skulle å allmän sammankomst eller annorledes utbjudas till inackordering hos den minstbjudande. Vi veta, huru fattigvårdstungan ökats år ifrån år, och dertill har i icke oväsentlig grad bidragit just den omständigheten, att fattighjonen nu för tiden försörjas mycket bättre än förr. Det är tidsandan i allmänhet, som verkat detta. Och i fall i något sällsynt fall något behöfver göras i motionens syfte, så är jag alldeles viss om, att tiden äfven här skall verka den nödiga förändringen.

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
nering" af
fattighjon.
(Forts.)

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"vortauktion-
ering" af
fattighjon.
(Forts.)

Nu vill motionären formligen förbjuda fattigvårdsstyrelserna att på allmänt sammanträde eller till och med *annorledes* utbjuda fattighjon till inackordering hos den minstbjudande. Men huru skall det gå till, om icke kommunen har rätt att offentligen kungöra förestående utackordering å allmän sammankomst på kommunens bekostnad af någon eller några kommunen tillhörande fattige? Enligt min erfarenhet tillgår utackordering icke på det sätt, motionären framhållit, utan så, att när t. ex. ett barn fallit fattigvården till last, från predikstolen kungöres, att den, som är villig att mottaga detsamma till försörjning, får insända skriftliga anbud eller ock möta fattigvårdsstyrelsen på bestämd plats och muntligen afgifva anbud. Fattigvårdsstyrelsen pröfvar derefter de gjorda anbuden, och den väst sig dervid i första hand icke vid beloppet af den fordrade godtgörelsen utan helt säkert vid det förhållande, huruvida den ene eller den andre är lämpligare att vårda och uppfostra barnet. Detta tillvägagångssätt är fördelaktigt icke blott för fattigvårdsstyrelsen, utan äfven för de fattige själfva. Ty just derigenom att fattigvårdsstyrelsen personligen sammanträffar med personer, som afgifvit dylika anbud, får den tillfälle att pröfva deras lämplighet vida bättre, än om man ginge till väga på annat sätt. Och skulle motionärens förslag bifallas, så kan jag icke inse någon annan utväg för vård och försörjning af sådana fattiga som dem, hvarom här är fråga, än inrättande af asylor eller lämpliga försörjningsanstalter, hvilket dock skulle allt för mycket betunga kommunerna, hvilkas utgifter för fattigvården redan stigit till i hög grad betänkliga belopp.

Motionären har vidare framhållit, att det vore endast de fattiga och "förbisedda" eller de, som enligt hans åsigt saknade nödiga kvalifikationer, hvilka uppträdde uti ifrågavarande hänseende. Deri gifver jag honom rätt, att i temligen sällsynta fall någon mera lyckligt ekonomiskt lottad medlem af kommunen erbjuder sig att öfvertaga vård och försörjning af dylika fattighjon. Men enligt min tanke kunna dock dessa "förbisedda", dessa fattige vara lika väl kvalificerade att vårda de fattige som de "högt uppsatte", de i ekonomiskt afseende bäst lottade. Jag anser det till och med vara en fördel för ett fattigt, föräldralöst barn, att det kommer till ett fattigt, men ordentligt hem, der det från barndomen får öfva sig i både sparsamhet och arbete.

Jag kan icke annat än beklaga, att denna motion framkommit från en representant för landsbygden, ty derigenom skola många, som icke känna till förhållandena der, få en helt och hållet origtig uppfattning af desamma. Jag vågar dock påstå, att dessa förhållanden äro så tillfredsställande, som det med hänsyn till landtkommunernas ekonomiska ställning är möjligt. Och då jag nu går att yrka bifall till utskottets förslag, så vet jag, att jag kan göra det icke blott i kommunernas och fattigvårdsstyrelsernas, utan äfven i de fattiges eget intresse.

Hvad beträffar herr Jöns Bengtssons medlingsförslag, så innebär det, om jag fattade det rätt, ungefär detsamma som motionen, och om ändringen införes i 9 § eller 12 §, torde väl i sak vara temligen likgiltigt. Derom kan således inte vara någonting att säga. Mot denne talare vill jag därför endast anmärka, att det aldeles icke i

verkligheten tillgår så, som herr Jöns Bengtsson tycktes påstå, eller att vid dylika sammanträden fattighjonen ställas upp och mönstras. I de flesta fall äro de icke ens närvarande.

Många ledamöter af kammaren, i synnerhet stadsrepresentanter, instämde i herr Jöns Bengtssons anförande. Jag tillåter mig betvifla, att stadsrepresentanterna i allmänhet hafva reda på hithörande förhållanden på landsbygden, och att de kunna bedöma, hvad i dessa hänseenden på landsbygden är möjligt eller icke möjligt att genomföra.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr *Björkman* instämde häruti.

Herr H. Andersson i Nöbbelöf: Jag tror vi kunna vara öfverens om, att motionen icke kan antagas, såsom den är framställd. Ty enligt densamma skulle det icke vara möjligt för fattigvårdsstyrelserna att på något sätt få bortackordera ett fattighjon till den minstbjudande, äfven om man visste, att det skulle blifva aldrig så väl behandladt.

Att fattighjon hafva fått bortauktioneras som en vanlig handelsvara, är nog ett faktum, och ett sorgligt faktum. Troligen inträffar det dock nu mera sällan till följd af stigande bildning och ökad menniskokärlek. Men det är dock icke så sällan som man får höra, att sådant existerar i den eller den kommunen, och det är detta som motionären velat förebygga.

Inom utskottet förfäktade jag den meningen, att utskottet borde tillstyrka Riksdagen att bifalla motionärens förslag med uteslutande af de två orden: "eller annorledes", så att det skulle komma att heta: "På hvarje fattigvårdssamhälle ankommer, med iakttagande af att fattighjon å allmän sammankomst icke utbjudas till inackordering hos den minstbjudande, att i öfverensstämmelse med denna förordning ordna sin fattigvård" o. s. v. Detta förslag vann emellertid icke inom utskottet något tillmötesgående, emedan man trodde, att om en sådan ändring gjordes, skulle man icke ega rätt att, om man utlyst ett sammanträde för bortackordering af fattighjon, få bortackordera dem till den minstbjudande. Jag tror icke, att detta är förhållandet. Jag tror, att om fattigvårdsstyrelsen tillkännagifver, att den mottager anbud om inackordering af fattighjonen samt sedan i lugn och ro enskildt pröfvar dessa anbud och ser efter, hvilka som äro lämpliga att hafva fattighjonen under sin vård, någon anmärkning deremot icke skall kunna framställas.

Jag tror, att ett sådant sätt vore mera öfverensstämmande med hvad tiden fordrar. Att taga det billigaste anbudet endast därför, att det är det billigaste, är enligt min tanke icke rätt. Då nu ett förslag om frågas återremitterande blifvit gjordt, skall jag icke motsätta mig ett sådant förslag, fastän jag icke tror, att det tjenar någonting till att återremittera förslaget på de grunder, som en senare talare framställt, därför att motionären aldrig begärt någon ändring i den paragraf, hvilken förslagsställaren vill hafva ändrad. Således torde hvarken utskottet eller kammaren kunna göra någon ändring i § 12, när motionären föreslagit att § 9 skulle ändras. Men det kan hända, att, om frågan återremitteras, utskottet kan till § 9 göra ett tillägg

*Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktionering"
af
fattighjon.
(Forts.)*

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
ering" af
fattighjon.
(Forts.)

i det syfte, motionären begärt. Jag skall be att få instämma med dem, som yrkat återremiss.

Herr Ekman: Det förekommer mig rätt underligt, att den förste talaren från lagutskottet sade, att bortauktionerandet stode i strid med nu gällande författningar, och att således, om man blott tilllämpade dem riktigt, kunde det icke komma i fråga, och vidare, att, om rättänkande personer inom kommunen vakade öfver förhållandena, det skulle vara ett hinder för att något sådant egde rum. För min personliga del kan jag icke finna, att något sådant framgår ur gällande författningar, ty det står der, att ett fattigvårdssamhälle eger att på *lämpligaste* sätt ordna sin fattigvård. Finner således en fattigvårdsstyrelse lämpligt bortauktionera sina fattighjon, torde detta icke strida mot gällande lag. Hvad det beträffar, att rättänkande personer skulle öfvervaka och förekomma att någon bortauktionering eger rum, bör man komma i håg den erfarenhet, som gjort sig gällande i rätt många kommuner, ty det är visst och sant, att snålhet och girighet ofta gjort sig gällande gent emot de fattige och mången gång förtagit den rättskänsla, som kanske hos en eller annan velat gifva sig uttryck. Jag har sjelf varit i tillfälle att sitta i fattigvårdsstyrelser och åtskilliga gånger sett, huru den allra största snikenhet gjort sig gällande, allt under det man talat om att fattigvårdsutskylderna ökas, och under åberopande af detta har man försökt att på alla sätt knappa in, äfven då det många gånger varit rätt otillbörligt. Här har sagts af herr Erickson, som synes hafva tagit motionären i en ganska allvarlig upp-tuktelse, att man icke borde låta ensamt känslan tala, utan äfven låta eftertanken råda, och han hänvisade oss till att *tiden* verkade allt och att från *tiden* vore att vänta hvad som återstår att önska i fattigvårdslagstiftningen. Jag tror, att om man har någon liten eftertanke och lemnar känslan å sido, skall denna eftertanke säga oss, att det är något orimligt med detta *bortauktionerande* -- och det är den saken frågan gäller. Jag beklagar, att motionären sjelf icke rätt tydligt formulerat sitt yrkande och på ett sådant sätt, att man hade kunnat hoppas, att lagutskottet utan vidare skulle bifallit det. Frågan är om *bortauktionerande*, och icke frågan om *bortackorderande*, hvilket är en helt annan sak. Det är klart, att en fattigvårdsstyrelse bör ega rätt att *bortackordera* sina fattige, om den icke har en fattiggård att sätta dem på. Att en sådan ackordering måste ske på allmän sammankomst är alldeles klart, d. v. s. så, att fattigvårdsstyrelsen skaffar in anbud, och dessa sedan pröfvas på allmän sammankomst, men utan allt bortauktionerande af de fattige, så att de icke behöfva gå under klubban och öfverlemnas till den minstbjudande. Att gå så till väga kan icke vara rätt och tillbörligt, ty de fattige äro dock människor. För min ringa del skall jag be att få inlägga min bestämda gensaga mot ett sådant sätt, och på de grunder, jag anfört, instämmer jag med dem, som yrkat återremiss.

Herr Swartling förenade sig med herr Ekman.

Herr Folke Andersson i Helgesta: Då man skall lagstifta i sådana frågor som denna, synes det mig, som om det vore två saker

man hade att taga i betraktande, både sörja för att en god vård lemnas de fattiga och en kristlig uppfostran åt barnen, men också att fattigvårdssamhällena icke blifva allt för betungade. Jag tror, att dessa båda saker äro lika berättigade, och om fattigvårdssamhällena hafva skyldighet att vårda sina fattiga, böra de äfven ega rättighet att göra detta på bästa sätt och till så billigt pris, som kan förenas dermed att de fattiga få god vård. Enligt motionärens förslag skulle det icke vara möjligt att bortackordera de fattiga till den minstbjudande. Det torde vara bekant för flera här i kammaren, att när det är fråga om bortackordering af barn, händer det mycket ofta att, hellre än de anhöriga släppa dessa barn till mindre lämpliga personer, de taga dem för mycket ringa ersättning utan afseende på förtjensten och endast af kärlek till barnen. Skulle då ett fattigvårdssamhälle icke ega rätt att taga ett sådant anbud, då de veta att barnen skola få en lika god uppfostran, ja, kanske bättre? Lagutskottet har icke varit känslolöst för de fattiga och har erkänt motionärens vackra sätt att se sakerna, men man får vara betänkt på om det kan utföras. Finge man icke utackordera fattige till de minstbjudande, tror jag, det skulle medföra många svårigheter för de kommuner, som icke hafva någon fattiggård. Det är möjligt att bortauktionerande eger rum, men jag tror icke att det i alla händelser sker så ofta, och för mig åtminstone är det obekant att det eger rum, och jag tviflar derpå. Med det kraf på billighet och ömhet, man ställer på människorna, kan det ju icke vara rätt att låta auktionera bort de fattige, och i likhet med motionären föraktar jag detta sätt att sälja de fattige. Skulle det hända, är det dock mycket sällsynt, och jag hoppas att den omständigheten, att saken kommit på tal här i kammaren, skall vara nog för att få detta missbruk att helt och hållet upphöra. På dessa grunder tror jag, att utskottet haft skäl att komma till det slut, hvartill det kommit, och jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag. Hvad beträffar herr Hammarlunds yrkande, att man skulle taga bort ordet "annorledes", så tror jag icke att saken är hjälpt dermed, då ordet "minstbjudande" står kvar.

*Angående
i/rågasatt
förbud mot
"bortauktion-
ering" af
fattighjon.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Den ärade talaren på stockholmsbänken talade om, att i allmänhet gör sig gällande mycken snikenhet vid behandlingen af fattigvårdsfrågor hos fattigvårdsstyrelserna. Jag har varit med i fattigvårdsstyrelse flera gånger. Min erfarenhet är tvärt om. Jag har många gånger beundrat den svenska allmogen, tryckt som den är af alla sina bördor och skatter, huru den alltid visat sig så utomordentligt mån och oftervillig att hålla fattigvårdsförordningen i helgd. Och dess benägenhet att hjälpa de fattige samt känslan för andras nöd gör mången gång, att denna allmoge hjälper dem, som kanske icke förtjena att hjälpas. Jag skulle kunna nämna de allra vackraste exempel på huru denna känsla ofta tagit öfvertaget. Det är mot det uttalandet jag velat inlägga min protest, att svenska folket skulle vara sniket och känslolöst emot de fattige, och jag vill äfven protestera emot, om kammaren genom att godkänna motionärens förslag skulle lemna stöd åt sådana uttalanden. Jag erkänner att,

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
nering" af
fattighjon.
(Forts.)

om det vore en allmän sak, att man bortauktionerade de fattige till den minstbjudande, så skulle jag vara med om att man borde stifta lag deremot. Men att sådant tillhör de mest sällsynta undantag, det kan jag försäkra. De många gånger och den långa tid jag varit med i fattigvårdsstyrelse, har jag aldrig hört någon gång talas om ett enda tillfälle, der de fattige utbjudits på auktion och gått till den minstbjudande på det sättet. Vål har man sökt att ackordera samt att få billigt pris för de fattiges vårdande, men icke har detta skett med auktion och klubbslag; och jag tror att de fall, som enligt hvad här blifvit framhållet, förekommit i den riktningen, äro allt mer och mer sällsynta. Men jag vill icke vara med om att kammaren genom en återremiss erkänner, att vi behöfva en lagstiftning i den vägen och att svenska folket är så obarmhertigt, att det låter sina fattiga gå under klubban, för det att en eller annan gjort sig skyldig till det missbruket, som kanske, om man finge granska uppgiften derom på nära håll, icke varit så farligt som det ser ut. Af alla dessa anledningar kommer jag att rösta för utskottets förslag. Jag skall icke upptaga tiden med att diskutera frågan, huru vida man eger rättighet att göra ändring i en annan lagparagraf, än motionären sjelf föreslagit. Men beträffande det yrkande han gjort, skulle det visa sig att det motbjudande bortauktionerandet icke kan motarbetas med detta förslag. Ty med hans yrkande skulle man icke på allmän sammankomst få företaga bortauktionering. Men det skulle kunna kringgåås. Om det vore någon ledamot i fattigvårdsstyrelsen, som ville hålla auktion, så vore han oförhindrad att säga: vi kunna hålla auktionen i mitt rum. Då vore det icke någon allmän sammankomst. Men som det icke är behöfligt, vill jag icke vara med om att kasta nationen en sådan skymf midt i ansigtet, att lemna understöd åt lagstiftning i den af motionären föreslagna riktningen, utan anhåller jag om bifall till utskottets förslag. Jag medger gerna, att motionärens förslag utgått från den riktiga känslan att, i fall det allmänneligen praktiserades så, att fattiga bortauktionerades, så vore det i högsta grad nödvändigt, att något i lagstiftningsväg gjordes för att motverka detta. Men som det endast kan betraktas som ett sällsynt undantag, som man kan hoppas blir allt mer och mer sällsynt, så vill jag icke vara med derom, utan anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Med herr Lyttkens instämde herrar *Pehrsson* i Norrsund, *Kumlin*, *Johansson* i Strömsberg, *Bergendahl*, *Johansson* i Esset, *Andersson* i Lyckorna, *Wittsell*, *Persson* i Stallerhult, *Sjö*, *Sjöberg*, *Williamson*, *Bexell*, *Gyllensvärd*, *Andersson* i Hamra, *Wallmark* i Selånger, *Petersson* i Boestad, *Persson* i Heljebol, *Nilsson* i Wrångebol, *Ersson* i Vestlandaholm, *Bengtsson* i Boberg och *Mallmin*.

Herr Odell: Det skulle verkligen glädja mig, om det inträffade hvad min länskamrat trodde, eller att blotta talet här i kammaren om denna sak skulle verka att den allt mer och mer försvunne. Då skulle jag hafva vunnit mitt mål och hvad jag åsyftat med min motion. Jag vågar dock icke tro att det skulle gå så lätt, ty der det är ett veder-

taget bruk, så bibehåller det sig nog, tills några kraftiga åtgärder blifvit vidtagna. Jag är öfvertygad om, att det är sant, hvad herr Lyttkens har sagt, att det icke är brukligt på så många ställen, men jag hemställer till herrarne, huru vida icke, äfven om det icke vore mer än två, fem eller tio ställen, det vore skäl att äfven på dessa ställen söka få bort den rådande oseden. Jag tror också, att rättskänslan samt ömhet och barmhertighet emot de fattige skola göra sig mer och mer gällande, men så främmande är jag icke för förhållandena — ehuru det icke förekommer i min omnejd — och det är ej heller för den skull, jag gjort detta yrkande, men att det existerar, det ligger inom synkretsen för många af herrarne, äfvensom för mig. Dessa fall torde ju vara sällsynta, men äfven de borde rödjas ur vägen, och därför har jag gjort mitt yrkande. Jag har icke gjort det därför, att det skulle blifva omöjligt att till den minst bjudande utackordera de fattige, utan meningen är, att man ej på det sättet skall gå till väga, att man ställer upp dem för att se efter, om det finnes många barn eller åldriga personer, som äro lytta, och derefter bestämma priset vid auktionen på dessa fattige. Det är sorgligt att något sådant kan existera i ett civiliseradt och kristligt samhälle. Vill icke lagstiftaren göra något, kan det icke hjälpas, men jag har höjt min ringa röst, och då jag hört att votering pågår i Första Kammaren om återremiss, kan jag icke annat än fortfara med mitt yrkande.

*Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktionering"
af
fattighjon.
(Forts.)*

Herr Björkman: Motionären synes tro att det vid beredandet af vård af fattiga tillgår så, att de fattige ställas upp på rad och bortauktioneras; och därför vill han hafva en lagstiftning, som hindrar ett dylikt förfaringssätt. Jag tror att, om det varit för många år sedan, så skulle det varit på sin plats, om Riksdagen lagstiftat i detta afseende. Men i nuvarande stund tror jag väl, att den tiden gått och att, som motionären sjelf erkänt, få samhällen finnas, som torde begagna sig af det sätt att gå till väga, som han har föreslagit ändring uti. I fråga om den trakt jag tillhör får jag säga att det är många, många år sedan något dylikt förhållande existerat. Jag vill i det afseendet instämma med Oskar Ericksons anförande; och det är min fullkomliga öfvertygelse, att, om vi nu skulle göra en lagstiftning i den rigtning motionären föreslagit, vi skulle komma många, många år för sent. Det är en glädjande företeelse att man i vår tid allt mera tager sig an de fattige. Ännu kan det möjligen finnas något ställe, der man i det afseendet icke följer med sin tid. Men det är att hoppas att samvetets kraf äfven der snart skall taga ut sin rätt, och jag tror, herr talman, att det är allra klokast att låta saken sjelf arbeta sig fram, då den helt visst skall komma att gå fram på det sätt, vi alla önska. Jag anhåller således om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Andersson* i Löfhult.

Herr Hammarlund: Enligt hvad en ledamot i Första Kammaren alldeles nyss upplyste, har Första Kammaren beslutat att återremittera frågan. Då skulle det onekligen taga sig högst besynnerligt

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
nering" af
fattighjon.
(Forts.)

ut, om Andra Kammaren icke skulle vilja så mycket ömma för de fattige, att icke äfven den återremitterade betänkandet. Det kan ju vara möjligt, att de förslag, som nu under diskussionen framstälts, icke äro i formelt hänseende så väl affattade. Men får lagutskottet tillbaka detta betänkande, så är jag viss om, att lagutskottet också skall kunna framlägga ett förslag, som bättre tilltalar oss och som kan lösa frågan på lämpligaste sätt. Jag anhåller således fortfarande om återremiss.

Herr Jansson i Krakerud: Det kan icke annat än vara tillfredsställande att höra, att man så lifligt deltagit i diskussionen rörande de fattige. Jag tror dock att det blir alltihopa, som de fattige få, om de möjligtvis skulle läsa denna diskussion. Ty antingen man återremitterar eller afslår frågan, blir det lika mycket för de fattige. Den siste talaren ansåg att det vore underligt, om icke Andra Kammaren skulle återremittera ärendet, när Första Kammaren gjort det. För min del tror jag att kammaren vill — åtminstone vill jag såsom enskild medlem i kammaren — hafva ett *skäl*, hvarför man skulle kunna rösta för återremiss. Men något sådant skäl förekommer icke här. Motionären och alla som tala för återremiss tycka — och det är mycket riktigt — att det är obehagligt, att man skall ställa de fattige i rad och hålla auktion på dem. Men det är icke någon inom kammaren, som sökt bevisa, att någonting sådant har förekommit på de senare åren t. ex. åren 1888, 1889 eller 1890, det nemligen att de stält de fattige i en rad och hållit auktion på dem. Men man kan säga att enligt ryktet har det förekommit i forntiden, att, när en utackordering blifvit uppgjord, man stadfast denna uppgörelse med klubbslag, hvilket kan se obehagligt ut. Men om någonting sådant för närvarande icke förekommer, hvarför skall då Riksdagen nu stifta en lag om något, som händt, men som nu icke förekommer inom hela vårt land? För min del skulle jag gerna vilja vara med om att hjälpa de fattige, om detta förslag kunde leda dertill. Men jag kan icke se att det i ringaste mån kommer att hjälpa dem. Ty de komma i alla fall att bortackorderas på samma sätt som förut; och motionären säger att man vill hafva bort bortauktioneringen, som icke finnes, men som man tror sig veta har förekommit. Men hvar förekommer den för närvarande? Om det kan läggas fram ett enda ställe, hvarest man år 1889—1890 stält upp de fattige i rad och bortauktionerat dem såsom kreatur, så skall jag bifalla förslaget. Men kan man icke det nu, så bör motionären framkomma med frågan nästa år och visa att man der och der på det sättet behandlat de fattige. Då skall jag kunna vara med om förslaget, men för närvarande icke.

Herr Andersson från Malmö: Blott några få ord, hufvudsakligen med anledning af de skarpa uttryck, som fäldes af talaren på stockholmsbänken, när han nyss hade ordet. Som en gensaga här emot har icke någon af städernas representanter yttrat sig, men jag skall be att få göra det. Han sade, "att den största snikenhet inom många fattigvårdsstyrelser gjort sig gällande gent emot de fattige"; och

man skulle då kunna hafva anledning att tro att det omdömet gäller äfven städerna. Huru förhållandena ställa sig i andra städer vet jag icke. Men beträffande det samhälle jag tillhör, kan jag säga, att de hjon, som äro intagna å någon af stadens arbetsinrättningar, åtnjuta en vård, som många tusen andra sakna. De födoämnen, som tillhandahållas dem, äro af god beskaffenhet och kläder och bostäder varma och snygga. Någon utackordering af äldre förekommer icke der. Visserligen utackorderas barnen på landsbygden, men detta sker för att de skola komma i tillfälle att just under deras uppväxtår få, hvad barn bäst behöfva: sol och frisk luft. Fattigvårdsstyrelsen i Malmö stad ser icke mest på hvar barnen kunna blifva billigast inackorderade, utan den tager mesta hänsynen till, i hvilka händer barnen lemnas. För att en familj skall kunna erhålla ett sådant barn, erfordras intyg, antingen af pastor eller kommunalordföranden, på att densamma är lämplig att i sin vård emottaga fattiga barn. Vidare mönstras barnen två gånger om året af fattigvårdsstyrelsen. Vid dessa mönstringar finnes en läkare med, och man ser då till huru vida barnen skötas väl. Jag har varit med i fattigvårdsstyrelsen flera år, och jag kan försäkra, att der icke förekommer någon snikenhet, utan att man mindre ser på det *billiga* priset än att barnen skötas väl.

Hvad för öfrigt sjelfva saken beträffar, skulle jag kunna instämma i de uttalanden, som utaf herrar Hans Andersson i Nöbbelöf och Hammarlund blifvit gjorda. Är det så, att det tillgår på det sättet, som här framhållits, att man ställer upp dessa stackars menniskor i rad och utauktionerar dem till den minstbjudande, utan att taga minsta hänsyn till huru vida den minstbjudande har hjertat på rätta stället eller är kompetent att vårda fattiga, då är det kanske tid att göra ett tillägg till nuvarande fattigvårdslagstiftning, och då skall jag yrka, i samma syfte som dessa talare, att frågan måtte återremitteras.

Herr Gust. Ericsson från Stockholm: Jag har begärt ordet med anledning af herr Janssons i Krakerud yttrande, att han icke hade hört någon i denna kammare, som kunde vittna om, att det tillgätt på det sätt, hvarom man här talat. Jag föreställer mig, att äfven om det hade skett i herr Janssons egen hembygd, han icke velat inför sina kommittenter stå såsom anklagare af sin kommun, och jag tänker mig, att så är fallet litet hvarstädes. Den ifver, hvarmed man motsatt sig en återremiss af föreliggande betänkande, hvilket synes vara temligen oskyldigt, gör, att jag börjar se saken litet misstänkt, ty om skäl härför ej varit för handen, hade man väl icke behöft vara så ifrigt att motarbeta en återremiss. Då här icke är fråga om *bortackordering* af fattighjon, utan endast om deras *bortauktionering*, som man säger icke mera existerar — och då detta är en svart fläck, som lagstiftningen borde aftvä — så äfven om inom Sverige icke finnes mer än *en enda* kommun, som gick till väga på sådant sätt, att den bortauktionerade sina fattighjon i deras egen närvaro, synes det mig, att denna hvita slafhandel väl icke borde få tillåtas existera inom vårt land under sista decenniet af nittonde seklet. Det förefaller mig därför, som om kammaren väl borde kunna medgifva en återremiss i

Angående ifrågasatt förbud mot "bortauktionering" af fattighjon.
(Forts.)

*Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktionering"
af
fattighjon.
(Forts.)*

detta fall, för att få det ifrågavarande tillvägagångssättet genom lag upphäfdt.

Herr talman! Jag yrkar återremiss.

Herr Ekman: Jag skall endast be att få lemna en liten upplysning, eftersom åtskillige talare här tyckas tro, att den ifrågavarande bortauktioneringen hör till den gråa forntiden.

Jag läste i går eller i förrgår i Aftonbladet en uppgift från Jemtland, att en person der under 45 år stått under fattigvårdens omvårdnad och 27 gånger under denna tid blifvit bortauktionerad. Jag känner sjelf icke till, om denna uppgift är riktig, men tager för afgjort, att så är fallet. Under sådana förhållanden hafva vi ett ganska färskt exempel på den ifrågavarande bortauktioneringen, och jag tror, att man heller icke skall sakna liknande exempel på andra håll.

Herr Erickson i Bjersby: Då nu motionären sjelf upplyst, att de sorgliga förhållanden, för hvilka han ansett sig böra råda bot, alldeles icke existerade i hans egen ort utan blott, enligt hvad han ryktesvis förnummit, skulle förefinnas på andra håll, så tillåter jag mig hemställa till honom, huru vida för honom förefunnits giltig anledning till framläggande af ifrågavarande förslag. Enahanda är förhållandet med dem, som instämt med honom. Äfven de hafva det en och hvar i sin bygd väl bestådt härutinnan och hafva endast *hört*, att det skulle vara så eller så på andra håll. Jag frågar äfven dem, om det vid sådant förhållande är rimligt att begära eller förorda en lagförändring uti detta syfte.

Herr Ekman tycktes betvifla, att tidsandan skulle, derest förhållandena i något sällsynt fall vore sådana, som motionären antyd, deri åstadkomma förbättring. Jag vågar fortfarande påstå, att tidsandan verkat mycket godt äfven i fattigvårdshänseende. Den verkar på allting, den har verkat på mig, och har den icke också verkat på herr Ekman, är han ett sällsynt undantag. Har snikenhet och småhet, såsom denne representant för staden Stockholm ansåg tillständig att yttra, någon gång gjort sig gällande vid behandling af fattighjon, lär det förmodligen varit i den eller de fattigvårdsstyrelser, i hvilken talaren förut i egenskap af prest varit sjelfskrifven ledamot.

En annan talare, också representant för hufvudstaden, sade, att det föreföll honom misstänkt, att man så ifrigt motarbetade en återremiss. Nej, mine herrar, härunder ligger ingenting. Jag och säkerligen alla öfriga med mig, som talat deremot, hafva ansett oss böra göra det af öfvertygelse om det olämpliga i motionärens förslag. Man må hysa hvilken åsigt som helst om vigten och betydelsen af hvad en här åberopad tidning innehåller. Det vågar jag dock påstå, att någon absolut tilltro icke bör skänkas korrespondensartiklar från aflägsna håll utan vidare undersökning om deras sanningsenlighet. Tidningen kan ju sjelf fått och får säkerligen ofta origtiga uppgifter. Utackordering af fattighjon sker vanligen en gång hvarje år, och vid sådant förhållande lär ingenting anmärkningsvärdt finnas deruti, att ett ålderstiget fattighjon blifvit utackoradt 27 gånger.

För min del har jag icke hittills funnit några giltiga skäl anförda, vare sig för en återremiss eller för bifall till motionen, hvarför jag fortfarande anhåller om bifall till utskottets förslag.

Angående ifrågasatt förbud mot "bortauktionering" af fattighjon. (Forts.)

Herr Bengtsson i Gullåkra: Jag skall blott be att få säga några få ord till svar på hvad ett par föregående talare anförde.

En talare på vermlandsbänken sade, att här icke anförts några skäl för motionen. För min del kan jag icke finna annat än, att ett sådant uttalande är ganska besynnerligt, ty motionären har enligt mitt förmenande anført ganska goda skäl för den åsyftade ändringen i fattigvårdsförordningen, fastän jag icke vill gå med honom så långt i detta afseende, som han i motionen föreslagit. De, som uppträdt för en återremiss, hafva äfven anført skäl härför, och de, som uppträdt deremot, hafva icke kunnat vederlägga dessa skäl, fastän de icke ansett, att förhållanden varit sådana, att de påkallat en särskild lagförändring.

En annan talare på hallandsbänken yttrade, att så få fall förekommit beträffande det antydda missförhållandet, att det vore en skam för svenska nationen, om den skulle behöfva lagstifta för dessa få fall, samt att, om ett dylikt missförhållande förekom, skulle nog tidningarna taga vederbörande kommun i upptuktelse, så att den icke vidare skulle våga att förnya sitt tillvägagångssätt. Jag vädjar till herrarne: är det icke bättre, att man tillägger en enda rad i vår fattigvårdsförordning, hvarigenom man kan stäfja det ifrågavarande ofoget, än att man framdeles kanske skall få läsa i tidningarna, att den och den socknen har å offentlig auktion bortauktionerat sina fattighjon?

Jag vill emellertid anhålla att få frångå hvad jag förut yrkat och ber att i stället få yrka derpå, att ett tillägg göres till 9 § fattigvårdsförordningen i det syfte, att fattighushjon icke skulle få å offentlig auktion utbjudas till utackordering. Jag vill visst icke inskränka rättigheten för kommunerna att taga det minsta eller högsta anbudet. Det må stå dem fritt att i detta fall sjelfva bestämma öfver det sätt, hvarpå hjonen blifva bäst tillgodosedde, ty jag är fullt öfvertygad derom, att lägsta anbudet i detta fall kan mången gång vara lika godt som det högsta. Men jag tycker, att, då man med ett enda penndrag kan ordna saken så, att de ifrågavarande missförhållandena icke behöfva ega rum, är det också skäl att nu företaga en sådan ändring, som i detta afseende föreslagits.

Herr talman! Jag yrkar fortfarande återremiss.

Herr Jansson i Krakerud: Med anledning af herr G. Erikssons yttrande skall jag be att få upplysa om, att i den kommun, jag tillhör, finnes en fattiggård, så att vi der icke behöfva bortauktionera våra fattighjon. Jag ber dessutom ytterligare få betona, att jag aldrig kommer att uppträda mot de fattigas bästa, men jag kan icke i den föreslagna förändringen se någon fördel för dem.

Herr Ekman sade, att han läst i Aftonbladet, att en gubbe, i Jemtland tror jag det var, blifvit bortauktionerad 27 gånger. Ja, om man läser i en tidning, att en fattig gubbe bortauktionerats, skall man

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktion-
ering" af
fattighjon.
(Forts).

väl på den grund besluta sig för att ändra fattigvårdsförordningen? Det kan ju mycket lätt hända, att den, som skrivit denna notis, begagnat uttrycket *bortauktionerat* i stället för *utackorderat*. En person, som varit bortackorderad så många gånger, är utan tvivel så känd, att han icke behöfver utställas på en offentlig auktion. Följaktligen kan man vara förvissad derom, att notisens författare begagnat ett origtigt uttryck för hvad han ämnat offentliggöra. Jag tror således, att i detta fall icke föreligger något verkligt skäl för den ifrågasatta lagförändringen.

En annan talare yttrade, att *om* det också funnes blott *en enda* kommun, som gått till väga på det sätt, att den till den lägst bjudande på offentlig auktion bortauktionerat sina fattighjon, så vore det tillräcklig anledning för den ifrågasatta lagförändringen. Men *att* det fans en enda kommun, som gått till väga på detta sätt under de sistförflutna åren, det kunde han icke uppgifva. Jag hemställer därför, att man först måtte skaffa bevis derpå, att några oegentligheter i den antydda rigtningen förekommit i Sverige, innan Riksdagen griper in med att lagstifta i frågan. Att sådana nu förekommit kan man icke bevisa, och intill dess man får bevis härom, bör man äfven vänta med att för detta fall stifta lagar.

Herr Lyttkens: Det är visserligen obehagligt att behöfva uppträda mot en så välment sak som motionären åsyftat. Men jag kan icke underlåta det, när jag hör, hur man här velat ge sådana mörka färger åt ämnet och använt sådana öfverdrifna uttryck som att vi nu borde lagstifta emot "den hvita slafhandeln". Jag vill fråga den herrn, som fälde detta uttryck: hvar i vårt land fins det något, som kan kallas slafhandel? Den är en dålig fogel, som smutsar sitt eget bo, säger ett ordspråk, och Riksdagen bör icke förklena sin egen nation genom att beskylla den för att vara sämre än den är. Dessutom ha vi mot det förmenta missförhållandet ett mycket starkt korrektiv, som man här tyckes helt och hållet hafva förbisett, nämligen att Konungens befallningshafvande enligt fattigvårdsförordningen har att tillse, att fattigvårdssamhällena uppfylla sina skyldigheter mot hjonen; och jag är fullt öfvertygad, att, om det verkligen existerade något sådant, som man här velat benämna "den hvita slafhandeln", Konungens befallningshafvande bestämdt skulle uppträda emot det; och om de försummade detta, så skulle nog komma anmälningar, som tvingade dem att göra sin skyldighet.

Jag vill emellertid på det lifligaste och bestämdaste protestera emot att något dylikt existerar, åtminstone i den vidsträckta del af landet, som jag känner till. Åtminstone har jag aldrig hört omtalas sådant.

Herr talman! Jag vet icke hvad en återremiss i detta fall skulle tjena till. Kunna vi också säga, att en person, som det nämndes i Jemtland, blifvit bortauktionerad så och så många gånger — är det väl därför sagdt, att denne person blifvit vanvårdad eller illa behandlad? Ja, jag hör nu herr Fredholm, här bakom mig, vittna att så varit fallet. Nå väl! Då bör det också anmälas hos Konungens befallningshafvande i Jemtlands län, och må sedan Konungens befall-

ningsshafvande göra sin skyldighet och ställa vederbörande fattigvårds-samhälle till ansvar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Gunnar Eriksson: Med anledning af det exempel, som nyss anfördes från Jemtland, ber jag få säga, att jag visserligen icke kan svara för alla orter och alla kommuner inom detta vidsträckta län, men så mycket kan jag svara för, att inom det tingslag jag tillhör och angränsande socknar aldrig förekommit någon bortauktionering af fattighjon, utan alltid blott utackordering. Det är orimligt att i detta fall komma fram med en beskyllning, som kan stämpla hela länet, om det också någon gång händt i en enda kommun. Det är ingen-ting ovanligt, att tidningarna komma med uppgifter om än det ena än det andra, uppgifter som i nästa nummer bli föremål för protest och måste återtagas, och hvilka blott härleda sig från alltför skrifklådiga fingrar, som skrifva notiser för betalning.

För min del skall jag icke motsätta mig en återremiss i denna fråga. Jag tog blott till ordet för att nedlägga min protest emot, att man slungat fram en beskyllning särskildt mot den ort, jag tillhör.

Herr Gust. Ericsson från Stockholm: Med anledning af herr Lyttkens yttrande ber jag få säga några få ord. Herr Lyttkens har förklarat, att i den vidsträckta landsdel, från hvilken han är, icke förekommit några sådana fall, der fattighjonen stälts bredvid sidan af spekulanterna och formligen auktionerats bort. Men om det förekommit i *andra* orter, så bör icke herr Lyttkens kunna förneka det. Herr Ekman har nyss anfört ett färskt exempel på, att sådana förhållanden verkligen existera. Om jag, herr talman, inför denna kam-mare tillstår, att jag möjligen valde ett något för starkt uttryck, då jag talade om den "hvita slafhandeln", så öfverlemnar jag åt herr Lyttkens att förklara, hvad en sådan handling bör kallas, då fattig-hjon auktioneras bort och spekulanterna dervid gå och syna dem för att se, huru vida de kunna vara nyttiga för att verkställa det eller det arbetet. Jag öfverlemnar, mine herrar, åt herr Lyttkens att välja en annan benämning på en sådan handling.

Herr Sven Nilsson: Herr talman! Det händer verkligen ibland, att, då någon obetydlig fråga förekommer i kammaren, man kan gå till rätt stor öfverdrift och öfverilning, när känslan för den sak, hvarom fråga är, får taga öfverhand. För min del är jag fullt öfvertygad, att både de, som yrkat återremiss, och de, som yrkat bifall till motionen, hafva i hög grad gjort sig skyldiga till öfverdrift. Jag kan icke annat än högeligen beklaga, om ställningen i vårt land skulle vara sådan, att man skulle behöfva skrifva en särskild lagparagraf för att visa kommunerna till rätta, huru de skola förhålla sig i sådana fall, som nu äro i fråga. Sådant hade kunnat försvaras på den tid, då fattigvårdslagen först utkom och började tillämpas, ty då existerade sannolikt inom en del kommuner just det sätt, som motionären här framhållit. Men *nu* skall det säkert befinnas, att de talare, som må-

*Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktio-
nering" af
fattighjon.
(Forts.)*

Angående
ifrågasatt
förbud mot
"bortauktionering"
af
fattighjon.
(Förts.)

lat taflan öfver kommunalstyrelsernas handlingssätt i fattigvårdsärenden så svart som att slafhandel med fattighjon i kommunerna skulle hafva förekommit, skola få synnerligen svårt att uppfinna någon enda kommun i landet, der taflan är sådan som de velat måla den. För den skull och då jag föreställer mig, att sådana uttryck, som man här nyttjat om de fattiges behandling af kommunalstyrelserna i vårt land, icke endast skola stanna inom våra egna landamären, utan finna väg derutanför, ifall förslaget godkännes, anhåller jag att få protestera mot det sätt, på hvilket man framställt sitt ogillande af kommunernas handlingssätt i detta fall, och för att ge svar på det talet tror jag det icke fins mer än ett sätt, nemligen att afslå de framställda yrkandena för att dermed visa det obefogade uti de i kammaren begagnade skälen för de gjorda uttalandena om bifall till motionens syfte. Jag tror för öfrigt, att det kunde vara skäl för de herrar, som vilja ha den föreslagna förändringen i fattigvårdslagen, att någon tid ännu fundera på, om de icke misstagit sig, och i så fall en annan gång lugnare komma fram med verkliga skäl, om sådana finnas, och i en annan form. Jag anhåller alltså om bifall till utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Nilsson* i Skärhus, *Ola Bosson Olsson*, *Truedsson*, *Anderson* i Hasselbol, *Petersson* i Brystorp, *Ericsson* i Norrby, *Jakobsson*, *Olsson* i Kyrkebol och *Hansson* i Solberga.

Herr *Bengtsson* i Gullåkra: Blott ett par ord! Då jag är en bland dem, som yrkat återremiss, tyckte jag icke riktigt om de uttryck, som den siste talaren använde. Han sade, att vi som yrkat återremiss målat hin på väggen, eller målat med för starka färger, jag kunde icke riktigt uppfatta, hur han uttryckte sig. För min del vill jag fritaga mig sjelf från en slik beskyllning, ty jag har endast sagt, att om sådana förhållanden existera som motionären uppgifvit, så skulle det ju vara väl att få bort dem. Den siste talaren sade också, att om de, som yrkat återremiss, ville ha frågan igenom, så finge de komma igen till nästa år med bättre skäl. Jag beklagar verkligen, om frågan nu skulle falla; ty om motionen tages upp igen vid en annan riksdag, så kunde man måhända blifva tvungen att komma fram med ännu skarpere skäl och måla med ännu mörkare färger än nu. Jag tror nog, att man öfverdrifver på ömse håll; men för min del tycker jag, att en så enkel ändring som denna behöfde man väl icke med sådan ifver motsätta sig.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på ärendets återförvisande till utskottet för förnyad behandling. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 25,
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren återförvisat ärendet till utskottet för förnyad behandling.

Omröstningen visade 133 ja mot 81 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 5.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen i fråga om reglering af Bergslagernas jernvägsaktiebolags obligationsskuld.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 6.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3 (i samlingen n:o 8), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om införande af obligatorisk undervisning vid rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 5, hemställde herr *Ollas A. Ericsson*, "att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring af de för rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor gifna läroplanerna, att uti naturkunnighetsundervisningen vid nämnda läroanstalter äfven måtte ingå obligatorisk undervisning om de rusgifvande ämnenas natur och verkningar".

Med anledning häraf hemställde utskottet i föreliggande utlåtande, att kammaren, med bifall till motionen, ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville utfärda sådana föreskrifter, att vid rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor en efter lärjungarnes uppfattningsförmåga lämpad undervisning rörande de rusgifvande dryckernas natur och verkningar skall i sammanhang med den öfriga undervisningen meddelas.

Häremot hade reservation anmälts af herr *E. Hammarlund*, som ansett, att utskottets hemställan bort erhålla följande lydelse:

att kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af föreskrift, att i rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor skall vid undervisningen i naturkunnighet meddelas en efter lärjungarnes uppfattnings-

Om införande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.

Angående ifrågasatt förbud mot "bortauktionering" af fattighjon.

Ominförande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.

I fråga härom anförde nu:

Herr Ollas A. Ericsson:

På samma gång jag tackar utskottet för den välvilliga behandling det egnat min motion, kan jag icke undgå att göra den hemställd till kammaren, huru vida icke kammaren anser det lämpligt och mera praktiskt utförbart att fästa den nu afsedda undervisningen vid ett visst läroämne. För min del har jag af utskottets motivering ytterligare blifvit stärkt i denna min uppfattning af en dylik åtgärd; ty då utskottet i öfverensstämmelse med min framställning framhållit, att här icke vore fråga om något nytt läroämne med särskildt därför anslagna lärotimmar, men likväl uttalat, att denna undervisning borde blifva obligatorisk, kan jag sannerligen icke fatta, huru denna undervisning i den allmänna praktiken skulle tillgå, med mindre än att den åtminstone i hufvudsak blefve fästad vid ett särskildt i skolorna förut infördt läroämne. Och då äfven utskottet i sina motiv i öfverensstämmelse med min motion förordat, att undervisningen om rusdryckernas natur och verkningar lämpligast skall meddelas i samband med undervisningen i naturkunnighet, kan jag för min del icke fatta annat, än att reservantens förslag är att föredraga framför utskottets, hvarför jag också, herr talman, tar mig friheten att yrka bifall till reservantens förslag.

Herr Romberg: Då jag har varit med om att formulera den kläm, i hvilken utskottet sammanfattar sitt yrkande, ber jag att få med några ord förklara, hvad som föranlett mig till en sådan formulering.

Jag för min del ansåg, att man icke borde vid ett sådant förslag som detta, då det ju endast gäller att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med uttryckande af en önskan, söka att på förhand binda Kongl. Maj:t vid alltför mycket i detalj gående bestämmelser. Jag är sedan snart 20 år lärare och har också under nästan hela min läraretid undervisat i naturkunnighet; och jag kan tala om, att jag under de senare åren alltid har konsekvent, då jag behandlat frågan om matsmältningen och därmed i samband stående frågor, äfven talat om rusdryckernas inverkan på människokroppen. Jag är också lärare i historia och har undervisat deri i snart 20 år; och jag kan ock tala om, att jag äfven vid denna undervisning lika konsekvent brukat vid behandlingen af vårt lands nyaste historia beröra nykterhetsrörelsen, hvilken jag anser vara en kulturföreteelse af den stora vigt och betydelse så väl i nationalekonomiskt som ock i moraliskt och juridiskt hänseende, att den icke bör förbigås, då man vill ge de unge medborgarne en uppfattning af kulturutvecklingen i vårt land. Detta är de skäl, hvilka för mig varit afgörande, då jag sökt ge en något allmänare form åt det yrkande, som motionären framställt.

Jag skulle kunna tillägga, att det finnes ännu ett ämne, nemligen kristendomen, vid hvars behandling det också gifves ett lämpligt tillfälle att vidröra nykterhetsfrågan, i synnerhet som det ju verkligen

finnes ett stycke i katekesen, som särskildt framhåller denna sak, nemligen svaret på frågan: "Hvilka äro de laster, som i synnerhet förkorta det menskliga lifvet?" Dock, jag vill ge motionären rätt derutinnan, att det är på naturkunnighetens område, som sjelfva grunden skall läggas till de kunskaper, som skola kunna tjena den blifvande medborgaren till ledning och nytta i lifvet, i hvad som rör denna fråga.

Jag skall emellertid, innan jag lemnar ordet, be att också få yttra några ord om sjelfva saken. Jag är nära nog öfvertygad om, att det här ibland oss icke finnes en enda person — han må för öfrigt intaga hvilken ställning han vill till den s. k. nykterhetsfrågan — som icke medgifver, att de milliontals kronor, som i vårt land årligen ödas bort på spritdrycker, kunna i hufvudsak betraktas såsom bortkastade penningar, och att således spritdrycksbruket verkligen representerar en nationel misshushållning och denna af så omfattande betydelse och storlek, att den måste i ganska hög grad inverka på landets ekonomiska ställning. Jag tror vidare, att det är odisputabelt, att det *omåttliga* bruket af spritdrycker verkar förslappande på både kropp och själ, och att följaktligen detta bruk sålunda äfven i sin mån bidrager till att försvaga den fond af kapitalbildande arbetsförmåga, som finnes hos vårt folk, denna fond, af hvilken landets ekonomiska välfärd under den närmaste tiden beror. Jag tror ej heller, att någon kan förneka den erfarenhet, som vi nära nog dagligdags hafva för ögonen, nemligen den, att personer mången gång i fyllan och villan begå handlingar, som bringa både dem sjelfva och andra i olycka, och som de må hända sedan få ångra under hela sitt lif, likasom säkert ingen kan förneka, att fattigvårdsstatistiken och brottmålsannalerna hafva mycket sorgliga saker att förtälja, som skulle varit oskrifna, i den händelse icke ett olyckligt spritdrycksbegär stundom lupit af med förståndet hos annars rättänkande och välsinnade medborgare.

Det är på grund af allt detta, som jag för min ringa del inom utskottet, då herr Ericssons motion der var före, ansåg mig böra afgjort ställa mig på hans sida och erkänna, att han har fullkomligt rätt, då han yrkat på att vi, innan vi släppa ut de unga i världen, skola vara skyldiga att i skolan upplysa dem om de vådor, som möta dem i rusdryckerna, då de komma ut i lifvet.

I våra skolor meddelas ju redan nu undervisning rörande menniskokroppen, dess byggnad, dess behof och dess förrättningar; och det är ju meningen, att denna undervisning skall icke blott tillfredsställa nyfikenheten, utan verkligen vara en undervisning till nytta för lifvet, men det vill väl här säga, att den i första rummet skall lära oss, huru vi rätt skola vårda vår kropp. Men är detta verkligen meningen, så är det nästan obegripligt, huru man ända hitintills har vid denna undervisning kunnat underlåta att upplysa ungdomen om de stora faror, som ligga i ett dietiskt bruk, som är så allmänt utbredt inom vårt land, som bruket af spritdrycker. Jag anser det för min del rent af *obarmhertigt*, ja, jag anser det *oförsvärligt*, om vi icke meddela en sådan undervisning och sådana upplysningar, innan vi släppa ut ungdomen i världen, sedan nu denna fråga en gång blifvit bragt på tal.

Om införande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.
(Forts.)

*Om införande
i de allmänna
skolorna af
obligatorisk
undervisning
rörande de
rusgifvande
ämnenas
natur och
verkningar.
(Forts.)*

Till sist ber jag att särskildt få fästa uppmärksamheten derpå, att det här icke är fråga om att lägga något slags tvång på den enskildes personliga frihet och lefnadsvanor, utan att det endast gäller att sprida upplysning, och detta en upplysning och en undervisning, som är i hög grad af behofvet påkallad — och en undervisning, som det icke kostar ett enda öre att få satt i verket.

Herr talman! På grund af hvad jag nu framhållit, anhåller jag att få yrka bifall till motionärens förslag med den formulering, som utskottet har gifvit detsamma.

Herr Zotterman: Hvad är motionärens syfte med föreliggande motion? Jo, det är att söka sträfva derhän, att man skall kunna hämma den förderfbringande rusdrycksfloden.

Huru säger nu motionären, att man skall nå detta mål?

Jo, säger han, undervisning om rusdryckernas natur och deras inverkan på människokroppen bör ingå såsom särskildt läroämne i våra skolor. Till en början, säger han i den närmare utredningen af sitt förslag, bör dock denna undervisning kunna förenas med undervisningen i naturkunnighet. Ser man på motionärens kläm, så yrkar han deri på ändring uti läroplanen. Deri har utskottet icke kunnat följa honom. Man hade nästan kunnat vänta, att motionären nu skulle ha stått fast vid detta sitt egentliga förslag och hållit på, att den ifrågavarande undervisningen skulle visserligen icke nu genast ingå i skolorna såsom ett särskildt läroämne, men att läroplanen skulle ändras.

Nu har emellertid detta icke varit förhållandet, utan motionären synes i denna del vara ense med utskottet, och han finner sålunda den andra utvägen — att förena undervisningen i fråga med undervisning i något annat ämne — lämpligare. Då borde han också hafva i allo gillat utskottets åsigt, att denna undervisning bör på lämpligt sätt inpassas vid religions-, historie- och naturkunnighetsundervisningen; men i stället finner han för sin del bäst det förslag, som reservanten inom utskottet framställt. Hvad innebär då detta förslag? Jo, att man just till undervisningen i naturkunnighet skall hänföra undervisningen om de rusgifvande ämnenas natur och verkningar. Det är sålunda meningen, att man i den skrifvelse man vill aflåta till Kongl. Maj:t bestämdt skall föreskrifva Kongl. Maj:t, på hvad sätt undervisningen om dessa rusdrycker skall bedrivas, eller i samband med undervisningen i naturkunnighet.

I detta hade nu motionären helt visst rätt, om nemligen kunskap såsom sådan vore en faktor, tillräckligt stark att göra ett folk nyktert. Men jag betviflar detta; och såsom vi se af utskottets utlåtande, så synes ju också åtminstone dess majoritet betvifla, att just kunskap allena leder till nykterhet. Jag för min del erkänner, att kunskap är magt, men jag tror icke att kunskap är en sådan magt, att den i och för sig gör en människa nykter. Kunskap är icke folkskolans och undervisningens högsta mål. Den är blott ett af medlen att nå målet: det att uppfostra ungdomen till ej blott insigtsfulla, men på samma gång sedligt och moraliskt starka medborgare.

Erkänna vi detta, måste vi erkänna, att grunden till nykterhet icke ligger i kunskap, utan ligger i sedligt moralisk kraft. Det är därför till sedliga, moraliskt starka män och kvinnor vi skola uppfostra våra barn. Och liksom detta måste vara sant, så är det också gifvet, att påpekandet af rusdryckernas skadliga inverkan icke allenast på människokroppen utan också i ekonomiskt m. fl. afseenden bör, såsom utskottet yrkar, inpassas på de platser i undervisningen, der det är lämpligt, och så att ett verkligt resultat af denna undervisning åstadkommes och blir fruktbringande för lifvet.

Om införande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.
(Forts.)

Alltså — när vi t. ex. tala om själfmord såsom en följd af de laster, som stå i samband med 5:te budet, skola vi då på sätt och vis betaga läraren tillfälle att på ett målade sätt med bilder ur lifvet visa barnen, hvartill dryckenskapen leder, dryckenskapen, såsom last, den der förkortar människans lif? Skola vi taga bort rätten att i samband dermed få undervisa om spritdryckernas natur och verkningar?

Likaså få vi erkänna, att synd är ett folks förderf. Hela folk kunna falla för sedeslösheten, men sedeslösheten har sin grund i dryckenskapslasten. Är det då icke tillbörligt, att man vid historieundervisningen i skolorna låter ställa för ögonen på dessa barn, att icke blott enskilda personer utan äfven hela folk kunna falla och gå under för dryckenskapslastens skull. Vid undervisningen i naturkunnighet åter bör frågan kunna skärskådas ur fysisk och vetenskaplig synpunkt. Jag tror sålunda, att motionären skall vinna sitt mål lyckligare och fullständigare på det sätt utskottet föreslagit, än så som han sjelf och reservanten hemställt.

Dessutom ber jag att få framhålla, att i reservationens kläm talas om "rusgifvande ämnen" i allmänhet, under det att motionären sjelf uti motiveringen endast talar om rusdryckerna. Och utskottet har med anledning deraf endast fäst sig vid begreppet "*rusdrycker*" och yttrat sig om dem. Det finnes en bilaga till utskottets betänkande, innehållande staten Louisianas lag af 1888 om ifrågavarande ämne, och der talas i första punkten äfven om de narkotiska ämnena. Men i utskottets betänkande afses endast de rusgifvande dryckerna. Skola vi nu i klämman intaga äfven frågan om de narkotiska ämnena såsom föremål för lägstiftningens föreskrifter om undervisningen, så är det gifvet, att man bort i utredningen framhålla äfven dessa ämnen; men detta har motionären försummat. Den ifrågasatta skrifvelsen skulle således få en vidsträcktare mening än hvad motionären föreslagit. För min del kan jag icke tillstyrka kammaren att antaga ett förslag, som afser ämnen, hvarom man icke alls talat vare sig i motionen eller i utskottsbetänkandet.

Jag gillar motionärens syfte; och den väg han föreslagit synes mig vara den rättaste. Ty på öfvertygelsens väg tror jag, att vi skola nå det höga mål han föresatt sig. Och jag hoppas, att han skall vara ense med mig, då jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Mallmin*, *Svenson* i Edum, *Göransson* och *Olsson* i Mårdäng.

Om införande
i de allmänna
skolorna af
obligatorisk
undervisning
rörande de
rusgifvande
ämnenas
natur och
verkningar.
(Forts).

Herr Pettersson i Österhaninge: I likhet med motionären och utskottet anser äfven jag, att den verksamhet i vårt land, som har till syfte att befrämja nykterheten, äfven bör sträcka sig till den uppväxande ungdomen och vara af en förekommande och afskräckande art gent emot den last, som har sådana förderfliga följder med sig som dryckenskapen. Äfven anser jag, att arbetet på detta område bör helst fortgå på upplysningens eller rättare uppfostringens väg, alldenstund den ju har till syfte icke blott att bibringa insigt om nykterhetens välsignelser och dryckenskapens förderf, utan ock att verka på individen derhän, att han hängifver sig åt det förra och afhåller sig från det senare eller, med andra ord, den bör och skall vara karaktärsbildande. Men den undervisning, som har till främsta uppgift att dana karakteren, är tvifvels utan religionsundervisningen. Och jag förmenar, att redan nu har läraren skyldighet till att på detta område i sammanhang med densamma ingå på ifrågavarande ämne. Det har förut påpekats af en talare, att i den till undervisning antagna läroboken förekommer en fråga, som handlar härom; och der har man ju också tillfälle att behandla saken icke blott från moralisk utan äfven från ekonomisk och sanitär sida, hvilket icke hindrar, att denna sistnämnda synpunkt kan i sammanhang med naturvetenskapen fullständigare och ordentligare skärskådas. Och jag är förvissad om, att läroböcker icke skola komma att saknas, som behandla detta ämne, för så vidt deras författare vilja aktgifva på tidens kraf och ämnets fullständighet.

I sammanhang härmed ber jag att få påpeka ännu en annan sak, nemligen vigten och betydelsen af lärarens personliga ställning till frågan. Är han varmt intresserad för nykterhetssaken, skall han nog veta att begagna de tillfällen, som erbjuda sig, liksom också att förskaffa sig de kunskaper, som erfordras, för att hos sina lärjungar väcka och stärka sinnet för nykterheten. I motsats härtill tror jag också, att om undervisningen vore huru obligatorisk som helst, och om läroböckerna också innehölle minst 20 sidor egnade åt nykterhetssaken, såsom är stadgadt i den af utskottet åberopade lagen för Louisiana, men läraren icke är intresserad för saken, så tror jag att hans undervisning i de flesta fall blir af ringa välsignelse.

År 1888 utdelades i våra folkskolor: varningsord till ungdomen för bränvinsbruket och dryckenskapen af Magnus Huss. Jag tror, att dessa varningsord hafva blifvit jemnt lika mycket eller lika litet lagda på lärjungarnes hjertan, som läraren varit intresserad för saken.

Häraf framgår således, att jag icke velat motsätta mig att ungdomen vare sig i folkskolan eller elementarskolan erhåller nödig undervisning om de rusgifvande dryckernas natur och verkningar i sammanhang med undervisningen i naturkunnighet. Jag har blott velat framhålla, att jag anser, att läraren redan nu har både tillfälle och pligt att i sammanhang med religionsundervisningen fästa lärjungarnes uppmärksamhet derpå; liksom jag äfven velat framhålla vigten och betydelsen af det personliga intresset och föredömet hos den, som uppfostrar; hvartill jag såsom slutsats skulle vilja foga, att den religions-

lösa sedligheten och dess sträfvanden synas mig sakna sina bästa och kraftigaste motiv. Jag har emellertid, herr talman, icke något yrkande.

Herr Beckman: Herr talman! Det plägar alltid framställas såsom en svårighet, att icke säga en omöjlighet, när det gäller införandet af ett nytt läroämne uti skolorna, att det der skulle råda "mångläseri". Deri instämmer äfven jag; jag är för min del öfvertygad om, att det rådt och råder ett sådant mångläseri, på såväl folkskolans som de högre läroverkens område, att man väl må säga, att en mycket betydlig del af hvad som der läses är onödigt examenskram.

Men å andra sidan är det klart, äfven om, eller rättare just om man har den uppfattningen, att man gör orätt, i fall man motsätter sig införandet i skolan af något ämne, som verkligen för *lifvet* skulle blifva af betydelse. Också har det gladt mig, att man här icke anført nyss nämnda skäl emot det föreslagna införandet i skolan af undervisning rörande de rusgifvande dryckerna. Man får annars så ofta höra detta här framdragas, att det icke skulle finnas plats på skol-schemat för sådan undervisning. Att sådant tal icke förts äfven i dag, har sannolikt i sin mån berott på den klokhet, som såväl motionären som utskottet haft att icke framställa detta ämne såsom ett särskildt nytt ämne, utan i stället sammanbinda det med undervisningen i redan förut befintliga skolämnen.

Striden, som nu förts mellan å ena sidan talare, som hylla reser-vantens och motionärens åsikter, och å andra sidan dem, som ansluta sig till utskottets uppfattning, har derfor också varit af annan natur och endast rört sättet, hvarpå skrifvelsen till Kongl. Maj:t bör affattas. Meningsskiljaktigheten har endast gällt, med hvilka redan i skolan införda läroämnen denna undervisning bäst bör förbindas. Jag får säga, att jag icke kan fatta, att man skall behöfva stå här och advocera för att undervisningen om rusdryckernas missbruk och demoraliserande verkningar skulle förbindas med religionsundervisningen. Ty det är för mig alldeles klart, att detta redan nu måste ske. Det har också af den siste talaren mycket riktigt framhållits, att det redan nu är religionslärarens och prestens pligt att framhålla detta i sin undervisning.

Det är således uppenbarligen icke ett påbud härom, som motionären åsyftat, utan något helt annat. Hvad är då detta andra? Jo, att utöfver framställningen af dryckenskapens inflytande på moralen, en framställning, som redan nu bör ega rum vid religionsundervisningen — och med hvilken man må hända på mera *allmänt* sätt kan sammanbinda den ekonomiska och sanitära synpunkten — att, säger jag, utöfver denna undervisning, framställningen af rusdryckernas natur och verkningar äfven skulle sättas i samband med ett annat ämne, der det icke hittills ansetts lika sjelfskrifvet att meddela sådan undervisning. Och dervid synes det mig klart, att det ämne, man bör välja, är naturkunskapen. Meningen med förslaget är icke ett åläggande för hvarje lärare att oberoende af egna åsikter framställa fordran vare sig på absolut nykterhet eller ens på någon långt gående, radikal åtgärd. Det yrkas nu endast, att han skall framlägga sjelfva

Om införande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.
(Forts.)

Om införande
i de allmänna
skolorna af
obligatorisk
undervisning
rörande de
rusgifvande
ämnenas
natur och
verknningar.
(Forts.)

sakförhållandet, sådant som det är, implanta hos det unga släktet insigten i rusdryckernas natur och faran af deras missbruk, och just derigenom åstadkomma en fast basis, hvarpå man för framtiden må kunna bygga, bygga äfven insigten i de sanningar, hvilka, såsom nyss nämndes, böra i detta afseende framhållas i samband med religionsundervisningen. Jag vill derfor på det bestämdaste yrka bifall till motionärens och reservantens förslag, att man i den skrifvelse, som jag hoppas kammaren måtte besluta, må betona just den sida af rusdrycksfrågan, som står i samband med naturläran. Det andra fins redan förut i skolan, men det nya är, att man nu obligatoriskt ålägger lärarne att fästa sina lärjungars uppmärksamhet i afseende på det resultat, hvartill vetenskapen kommit, på dessa dryckers art och följderna af deras missbruk.

Jag vill tillägga, att Kongl. Maj:t redan synes hafva inlagit på denna väg. Han har nemligen, såsom för åtskilliga af herrarne torde vara bekant, uppdragit åt en nykterhetskommision att låta utarbета läroböcker i detta syfte, afsedda vare sig allenast för lärarne eller för såväl lärare som lärjungar. Under sådana förhållanden kunde man möjligen tycka, att motionärens förslag icke är särdeles behöfligt. Men då deri framhålles, att denna undervisning skall blifva *obligatorisk*, tror jag för min del, att det vore synnerligen lyckligt, om Riksdagen ville gifva ett ytterligare stöd åt Kongl. Maj:ts uppfattning genom att antaga den föreslagna skrifvelsen.

Det kan ju hända, att hela denna sak synes en och annan vara en obetydlighet och af ringa vikt. Så förefaller det nästan. Men jag vågar påstå, att den ur social och nationalekonomisk synpunkt är till sina verknningar en af de viktigaste frågor, som här i riksdagen förekommit. Jag är lifligt öfvertygad, att just detta, att i skolorna från början framläggas de på vetenskapliga fakta grundade resultaten i afseende på rusdryckernas verknningar och deras inflytande på den mensklige organismen — att detta är det verksamaste sättet att bekämpa den fiende, som, säga hvad man vill, dock fortfarande är en af våra farligaste.

På grund häraf får jag yrka bifall till reservationen.

Med herr Beckman förenade sig sig herrar *Anderson* i Hasselbol, *Olsson* i Frösvi, *Wavrinsky*, *Liljeholm*, *Alsterlund*, *Olsson* från Stockholm, *Jakob Erikson*, *Fjällbäck*, *Berg* från Stockholm, *Palm*, *Holmgren*, *Thermænius*, *Hahn*, *Persson* från Arboga, *Ellis Nilson*, *Persson* i Tällberg, *Norman*, *Olsson* i Sörnäs och *Nordin*.

Herr Ekman yttrade: Det skulle må hända kunna vara tillräckligt att instämma i den siste ärade talarens yttrande, men jag ber att för sakens skull få ytterligare betona hvad han sagt. Ingen af de föregående talarne har uppträdt emot motionens syfte, och vi hafva således icke här att bekämpa några motståndare mot den åsigten, att undervisning i denna viktiga sak bör bibringas vår ungdom. Frågan gäller nu blott att välja emellan utskottets och reservantens förslag, och då synes det mig klart, att vi hafva att antaga reservan-

tens. Är det nu fråga om att utarbета en lärobok om spritdryckernas natur och verkningar, och denna lärobok eller uppsats skall vidfogas någon annan lärobok, så måste man ju hafva klart för sig, till hvilket läroämne denna uppsats skall hänvisas, på det att läraren i just det ämnet må *åläggas* att undervisa häruti. Antaget att Kongl. Maj:t låter utarbета en sådan uppsats, så kan den icke öfverlemnas dels åt religionsläraren, dels åt läraren i historia och dels åt läraren i naturkunnighet, så att hvar på sin plats *måste* undervisa häruti, utan man måste förlägga denna undervisning till ett visst ämne, och då är det tydligt, att naturvetenskapen är det ämne, med hvilket den bör sammankopplas, och detta så mycket hellre som religionsläraren har att behandla spritdryckerna från den moraliska sidan, under det att läraren i naturvetenskap skall framställa deras förderfliga verkningar på den meniska organismen. Jag antager nemligen att läraren i religion skall, då han kommer in på detta ämne, utan någon lärobok framhålla rusdryckernas förderfliga verkningar i moraliskt hänseende, och därför är det för mig klart, att, om någon skall åläggas att obligatoriskt undervisa häri, så bör det vara läraren i naturvetenskap.

Af denna anledning vill jag i likhet med den förre talaren yrka bifall till reservationen.

Herr Zotterman: Herr Beckman sade sig icke kunna ingå på utskottets utlåtande därför, att det syntes som om utskottet icke ville förena ifrågavarande undervisning med ett särskildt ämne, utan nämnde till och med tre ämnen, hvartill man kunde hänföra denna undervisning. Det synes framgå af hans anförande, att denna undervisning redan vore obligatorisk i sammanhang med kristendomsundervisningen, men det är långt ifrån fallet. Fullständig frihet är i detta fall lemnad åt läraren; men tror icke herr Beckman, att det just därför kan gifvas fall, då läraren lätt nog halkar öfver det lilla ordet dryckenskap? Jag hemställer till kammaren, om icke sådant sker. — Om undervisningen, som nu föreslås, blefve obligatorisk, skulle ett helt annat förhållande inträffa.

Samma frihet som religionslärarne nu hafva att framhålla rusdryckers skadliga inverkan, samma frihet hafva ju också de lärare, som undervisa i naturkunnighet. Jag kan då icke förstå, hvarför man skulle lagstadga denna undervisning endast vid ett af de ämnen, der man förut haft frihet att meddela den, under det sådan skyldighet icke också skulle föreskrifvas vid de två andra läroämnena. Naturligt vore då, att man enligt lag blefve skyldig att vid såväl det ena som andra läroämnet framhålla rusdryckernas skadlighet. Att sätta ämnena så mot hvarandra som reservationen afser förefaller mig egendomligt. Dessutom vill jag ännu en gång påpeka, att motionärens och reservantens förslag innesluta äfven de narkotiska ämnena, att derom icke varit tal hvarken i utskottet eller någon annanstädes. Jag hemställer, om det kan vara lämpligt att antaga ett förslag, som innehåller saker, hvarom icke varit tal.

Jag anhåller fortfarande om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Winkrans* och *Nilson* från Lidköping.

Om införande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.
(Forts.)

Om införande
i de allmänna
skolorna af
obligatorisk
undervisning
rörande de
rusgifvande
ämnenas
natur och
verkningar.
(Forts.)

Herr Hammarlund: Jag vill blott påpeka, att det är i två hänseenden min reservation skiljer sig från utskottets kläm. Det ena är, att jag i öfverensstämmelse med motionären yrkat, att undervisningen skulle omfatta de rusgifvande ämnenas natur och verkningar. Jag har icke alls talat om narkotiska ämnen och således icke öferskridit motionärens yrkande, utan använt precis hans ord. Det andra är, att jag velat, det denna undervisning skulle meddelas i samband med undervisningen i naturkunnighet, och detta af två skäl. Först och främst därför, att frågan om rusgifvande ämnens *natur och verkningar* tydligen är af beskaffenhet att tillhöra naturkunnigheten. För det andra af det praktiska skäl, att, om utskottets förslag nu ginge igenom, jag fruktar att hela saken kunde falla i Första Kammaren, emedan man må hända skulle säga, att det vore fråga om att införa ett nytt läroämne, hvartill tid och plats ej finnes. Jag har velat förebygga en dylik anmärkning, och därför har jag yrkat, att i *samband med undervisningen i naturkunnighet* skulle meddelas en efter lärjungarnes uppfattningsförmåga lämpad undervisning om de rusgifvande ämnenas natur och verkningar.

Jag ber för öfrigt få instämma med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Herr Romberg: Då herr Hammarlund fortfarande håller på sin reservation, ber jag för min del få instämma med talaren på östgötabänken i fråga om det i reservationen begagnade uttrycket *rusgifvande ämnen*. Jag anser det nemligen vara stridande mot språkbruket att tala om rusgifvande *ämnen* och dermed mena endast rusgifvande *drycker*.

Jag ber vidare att få vända mig mot herr Hammarlunds yttrande, att, i följd af den formulering utskottet gifvit sitt förslag, det skulle se ut, som om utskottet framstälde en önskan till Kongl. Maj:t att få ifrågasvara undervisning till ett särskildt läroämne i skolan. Jag ber att i sådant afseende få hänvisa till motiveringen, der det uttryckligen säges, att meningen *icke* är att införa något nytt läroämne, utan endast få saken behandlad i samband med undervisningen i andra ämnen, som redan äro upptagna på skolans schema. Således, herr talman, ber jag att få fortfarande hålla på utskottets formulering.

Herr Waldenström: För min del skall jag i motsats till den siste talaren be att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Den formulering, som förekommer i utskottets betänkande, synes mig allt för allmän och obestämd, under det att reservationen har den stora förtjensten att visa, hvad man vill.

Herr Zotterman sade, att man genom att antaga reservationen skulle förhindra t. ex. kristendomsläroaren att vid sin undervisning tala om rusdryckernas inverkan på moralen, eller historieläroaren att tala om samma dryckers inverkan på folkens lif. Detta tror jag emellertid bero på något missförstånd. För min del anser jag det ock vara af mycket stor betydelse, att man just med undervisningen i naturlära

förener en liten kurs i helsolära i allmänhet samt i synnerhet om rusdryckernas skadliga inverkan på den meniska organismen. Jag skall därför be att få yrka bifall till reservationen.

Herrar *Falk*, *Bratt* och *Eriksson* i Elgered instämde häruti.

Herr *Pettersson* i Österhaninge: Då jag förra gången jag hade ordet icke framstälde något yrkande, ber jag nu få instämma med dem, som yrka bifall till herr *Hammarlunds* reservation.

Om införande i de allmänna skolorna af obligatorisk undervisning rörande de rusgifvande ämnens natur och verkningar.
(Forts.)

Öfverläggningen var härmed slutad. Sedan herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de olika yrkandena, biföll kammaren det förslag till beslut i ämnet, som framstälts af herr *Hammarlund* i hans vid utlåtandet fogade reservation, och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarrens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i sättet för utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår till egare af vissa skattefrälsehemman.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>A. Svenson</i> i Bossgården under	8 dagar fr. o. m. den 6 ds.
och " <i>E. J. Ekman</i>	3 " " " " 6 "
" <i>G. Svanberg</i>	3 " " " " 6 "

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,47 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.